

NORGES BANK

1974 / 1

ARKIVEKSEMPLAR

Penger og Kreditt

NORGES BANKS
BIBLIOTEK

Norges Banks bibliotek

010074VPR

NORGES BANKS
BIBLIOTEK

INN H O L D

- 3 Den økonomiske situasjon
Direktor Knut Getz Wold
- 18 Valutaoversikt
- 21 Kredittoversikt
- 23 Gjeldende kredittbestemmelser
- 29 Tabeller

Penger og Kreditt utgis hvert kvartal
av Norges Bank, Oslo

Redaktør: Einar Magnussen, Pengepolitisk avdeling
Redaksjonssekretær: Liv Kielland, Pengepolitisk avdeling
Redaksjonsutvalg: Martinus Halsen, Bank- og utlånsavdelingen,
Odd Hokedal, Pengepolitisk avdeling,
Erik Chr. Kolderup, Administrasjonsavdelingen,
Bjarne Hansen, Valutaavdelingen og
Oddvar Trones, Ekspedisjons- og regnskapsavdelingen

Redaksjonens adresse:
Norges Bank, Pengepolitisk avdeling,
Boks 336 Sentrum, Oslo 1

De synspunkter som fremkommer i denne
publikasjon, representerer artikkelforfatterens
egen oppfatning og kan ikke tas som uttrykk
for direksjonens standpunkt til de
forskjellige spørsmål

Ettertrykk med kildeangivelse er tillatt

Sats og trykk: Norges Banks Seddeltrykkeri
Design: Anisdahl/Christensen

Den økonomiske situasjon

Foredrag av direktør Knut Getz Wold
på Norges Banks representantskapsmøte
25. februar 1974

1. Innledning

Året 1973 var et meget markert høykonjunkturår i mellomfolkelig økonomi med den største realøkonomiske vekst en har hatt siden Korea-krigen. Norsk økonomi fikk etter hvert sin rikelige del av denne konjunkturoppgangen. En serie av sterke forskyvninger i kursforholdet mellom hovedvalutaene skapte nok store problemer også for viktige grener av norsk næringsliv. Men de kan likevel ikke endre det positive totalbildet. Snarere er det grunn til å feste seg ved hvor sterk motstandsevne den realøkonomiske veksten ute og hjemme viste trass i de ofte dramatiske hendingene i internasjonal valutapolitikk.

Bildet i dag er et annet. Usikkerheten om den framtidige utviklingen er større enn noen gang tidligere i etterkrigstiden. De forskyvningene i det internasjonale betalingsbildet som den voldsomme oljeprisøkningen har skapt, har så svære dimensjoner at de bryter fullstendig med det tilvante mønster i de mellomfolkelige valutaforhold. Også for vårt eget land vil denne utviklingen få omfattende virkninger.

Både i internasjonal og i norsk økonomisk politikk vil dette året stille helt uvanlig store krav til omstillingsevne, fleksibilitet og beredskap. Det kan bli større behov for selektive tiltak enn under mer normale forhold. Om oppgaven er vanskelig, er det ingen grunn til å tro at den skulle være uløselig.

Vårt eget land er relativt mindre avhengig av oljeimporten enn de fleste andre industriland. Vi nærmer oss den tid da vi vil få store fordeler av høyere utførselspriser på olje og gass. Vi burde ha heller gode muligheter for å mestre overgangsproblemene.

2. Økonomisk vekst

1973 brakte en vekst i bruttonasjonalproduktet i industrilandene på vel $6\frac{1}{2}\%$. Dette er et særdeles høyt tall. Et karakteristisk trekk ved høykonjunkturen de to siste årene har vært en meget høy grad av *samfall* i utviklingen i de viktigste industrilandene.

I Norge lå veksten i fjor med ca. 4% noe lavere enn det internasjonale gjennomsnittet. Men det må ses på bakgrunn av nedsettingen i pensjonsalderen, lavere vekst i primærnæringene og at vi sammen med noen få andre industriland hadde full sysselsetting og høy kapasitetsutnyttning alt da det internasjonale oppsvinget tok til.

Høykonjunkturen førte også med seg en kraftig ekspansjon i det mellomfolkelige varebyttet. Innførselen og utførselen i OECD-landene samlet steg med så rekordmessig høye tall som 13 og 15% i mengde regnet. Oppgangen i verditallene var enda større på grunn av prisstigningen – i alt 25–26%.

I norsk utenrikshandel lå stigningen litt lavere med vel 20% i kroner, men igjen må dette ses på bakgrunn av en langt sterkere vekst i norsk utførsel i 1972 enn gjennomsnittet i OECD-området. Kapasitetsgrensen ble nådd i en rekke utførselsnæringer. På denne bakgrunn må resultatet sies å være godt.

Alt før oljekrisen satte inn, regnet en med en vesentlig slakere vekst i verdensøkonomien i år enn i fjor, nemlig knapt 4%. For noen land spilte kapasitetsgrensene inn. Men flere store land regnet med en nedgang i vekstratene til under kapasitetsgrensene. Det gjaldt blant annet for USA, Japan, Vest-Tyskland og Storbritannia. Årsaken var en stram økonomisk politikk som ledd i kampen mot prisstigningen. For et land som er så avhengig av utførsel og skipsfart som Norge, ville en slik utvikling i alle tilfelle skapt nye problemer, særlig utover i annet halvår i år.

Risikoen for sterkt redusert vekst i verdensøkonomien er nå økt vesentlig på grunn av oljekrisens virkninger. Konfliktsituasjonen på det britiske arbeidsmarkedet virker ytterligere i samme retning. I en sammenfattende vurdering av utsiktene regnet Det internasjonale valutafond i begynnelsen av januar med en halvering av den tidligere antatte vekstrate på vel 4% i verdensøkonomien i år. OECD antar i sine nyeste anslag at den realøkonomiske veksten i de sju største industrilandene til sammen fra 1973 til 1974 sannsynligvis ikke vil bli mer enn omkring 1%, og at det faktisk kan bli en nedgang i første halvpart av året.

For Norge vil en så kraftig reduksjon i den økonomiske veksten i eksportmarkedene uvegerlig etter hvert få negative virkninger for viktige utførselsnæringer. Samtidig kan nok situasjonen gi fordeler for enkelte av de kraft-

krevene industrier, fordi deres konkurransemessige stilling overfor bedrifter som nytter olje som energigrunnlag, forbedres. Langsiktige kontrakter og den vanlige konjunkturmessige etterslepingen i norsk utførsel spiller også inn. Det samme gjelder den sterke investeringslysten. Etter en vesentlig utførselsbasert vekst i 1972 og storparten av 1973 gjorde oppgangen i investeringene seg sterkere gjeldende mot slutten av fjoråret. En må vente at denne oppgangen vil holde fram i år. Investeringene i oljesektoren spiller her en viktig rolle.

Det er vanskelig å avgjøre hvordan balansen vil falle ut. Men så sterkt integrert som norsk økonomi er med utlandet, må vi regne med at virkningene av en langt sterkere etterspørselssvikt ute enn den en hadde i 1971, etter hvert vil bli tydelig merkbare også hos oss.

3. Valutakrisenes år

Det siste året brakte mer omfattende bevegelser mellom hovedvalutaene i verdensøkonomien enn en har sett i noe år etter krigen. Etter devalueringen av dollaren med 10% i februar fulgte sterke endringer i kursrelasjonene mellom de fleste valutaslag, enten ved formelle kursjusteringer eller ved at valutaene ble gjort flytende. Dollaren falt ytterligere. Etter langvarige drøftinger vedtok de EF-landene som deltok i den såkalte «slangen», i mars å la sine valutaer flyte i forhold til dollar, mens kursmarginene på 2¼% mellom deltakerlandenes valuta ble opprettholdt. Norge og Sverige sluttet seg til denne ordningen.

Tyske mark ble oppskrevet to ganger. Også Australia, New Zealand, Nederland og Norge

oppskrev i løpet av året sine valutakurser, mens Østerrike og Sveits lot sine valutaer flyte oppover. Ser en på perioden fra 1. kvartal 1970, altså før endringene i kursene mellom hovedvalutaene for alvor tok til, og inn til midten av februar i år, finner en særdeles store forskyvninger. Effektivt har Vest-Tyskland, Sveits og Australia oppskrevet sine valutaer med mellom 17 og 20%, Japan med 11–12% og Norge og Østerrike med 10–11%. I den andre enden av skalaen finner en Italia og Storbritannia med en nedskrivning på over 18% og USA med omkring 13%, mens Sverige og Finland ligger på 3–5%. Disse tallene er veid etter sammensetningen av hvert enkelt lands utenrikshandel.

De kraftige forskyvningene har selvsagt påvirket varebyttet i vesentlig grad. Men stort sett har de gått i rett lei og lagt et bedre grunnlag for betalingsmessig likevekt i verdensøkonomien. Det kommer også til uttrykk i det internasjonale betalingsbildet.

4. *Betalingsvirkninger av høyere oljepriser*

Men her har oljekrisen brakt avgjørende endringer. Det internasjonale valutafond har beregnet at det samlede driftsoverskott for de oljeeksporterende land vil øke fra 6 milliarder dollar i fjor til over 60 milliarder dollar i år. Dette er et beløp av nesten utrolige dimensjoner.

Hvis oljelandenes driftsoverskott øker til 60 milliarder dollar, må andre lands betalingsbalanse forverres i samme omfang. Selv om USA berøres mindre av oljekrisen enn andre land, er det grunn til å regne med at prisøkningen vil absorbere det overskottet en ellers ville ha fått. Andre industriland må regne

med et samlet underskott i størrelsesorden vel 35 milliarder dollar. OECD regner her endog med noe høyere tall. Særlig store underskott må en vente for de europeiske industrilandene og for Japan. Men spesielt ille ute er utviklingslandene utenom oljelandene, som kan få et underskott på 25 milliarder dollar mot 10 milliarder i fjor. Skulle så veksten i den økonomiske virksomheten i industrilandene bli sterkt svekket, kan det ytterligere forverre disse landenes stilling. Selvsagt ligger det store statistiske feilkilder i beregninger av denne art. Oljeprisene kan f. eks. godt tenkes å bli noe lavere enn forutsatt. Men dette forholdet er faktisk ikke så viktig. Forskyvningene er så enorme at selv en feil på atskillige milliarder dollar i den ene eller den andre retningen ikke i vesentlig grad endrer de konklusjonene en må trekke.

De forskyvningene det her er tale om, innebærer en overføring uten noe sidestykke i krav på økonomiske ressurser til de oljeeksporterende land fra resten av verden innen et så kort tidsrom som ett år. Derfor kan det godt være at tiltak i økonomisk politikk og markedskrefter eller begge deler vil virke til å hindre gjennomføring i hvert fall i dette omfang.

Nettopp her ligger risikoen. Stilt overfor så drastiske forandringer vil hvert enkelt land lett bli fristet til å prøve å rette opp sin egen situasjon enten ved deflasjon, ved devaluering, ved handelsrestriksjoner eller ved en kombinasjon av disse virkemidler, altså ved å prøve å skyve problemet over på andre land. I så måte har Japan gitt et urovekkende eksempel med en 6½% faktisk devaluering ved årsskiftet og ved en «export drive» med sikte på å dekke belastningen av de høyere oljeprisene gjennom økt utførsel. Frankrike fulgte etter da det i forrige måned forlot den

europeske fellesflytingen og de facto devaluerte francen med ca. 5% for å rette opp sin betalingsbalanse blant annet på grunn av oljeprisøkningen. Problemet kan imidlertid overhodet ikke løses på den måten.

De andre landene må være villige til å godta sin del av det underskottet som motsvarer oljelandenes sterkt økte overskott, og ta opp lån i nødvendig utstrekning for å dekke disse underskottene. Det vil være mulig fordi oljelandene på sin side blir nødt til å plassere sitt betalingsoverskott i de internasjonale kapitalmarkeder. Internasjonale institusjoner som Bank for International Settlements og Valutafondet og de forretningsbankene som opererer i euromarkedene, vil kunne hjelpe til med å kanalisere overskottene i rett lei. Men det vil trenge særlige tiltak i form av garantier, rentestønad osv. for å hjelpe de utviklingslandene som ikke produserer olje. Vi må alle lære å leve med underskott inntil den tid da en gradvis øking av oljelandenes innførsel, både til forbruk og ikke minst til en omfattende utbygging av deres industri, skipsfart, bankvesen osv., etter hvert vil legge beslag på deres inntekter. Også norsk eksportindustri og skipsfart burde kunne spille en positiv rolle her.

5. *Norsk valutapolitikk*

Under valutakrisene i 1973 fastholdt de norske myndigheter den hovedlinje en hadde gått inn for i 1971 og 1972, nemlig stabilisering av kronen overfor de kontinental-europeiske valutaer. Dette innebar en styrking av kronen i forhold til blant annet dollar og pund. Krone-revalueringen i november trakk i samme retning. Kronens internasjonale kjøpekraft er således økt betydelig i 1973.

Ved devalueringen av dollaren med 10% i februar i fjor opprettholdt norske kroner sentralkursen uendret. Under den nye krisen i mars ble kursgrensene overfor dollar – den såkalte «tunnelen» – suspendert i Norge i likhet med i en rekke andre land.

Norge fortsatte imidlertid å opprettholde de reduserte svingningsmarginene på 2¼% overfor de EF-landene som deltok i den såkalte slangen, dvs. Vest-Tyskland, Frankrike, Danmark og Be-Ne-Lux-landene. Forholdet var at Norge som søkerland hadde sluttet seg til denne EF-ordningen i mai 1972. Også etter folkeavstemningen ønsket en fra norsk side å opprettholde tilslutningen. Forholdet til EF's organer i så måte var imidlertid ikke helt avklart da valutakrisen i mars 1973 førte til at blant annet Norge ble innbudt til å slutte seg til fellesflytingen mellom de seks EF-landene. Det samme gjaldt Sverige.

Ordningen fører med seg at Norges Bank normalt bare kan intervenere i markedet gjennom kjøp og salg av valuta på grensen av slangen og da bare i europeiske valutaer. Oppgjør for intervensjonene skjer normalt innen rammen av avtalte beløpsgrenser ved utgangen av den påfølgende måned i samsvar med bilaterale avtaler mellom de deltagende sentralbanker. Norges Bank deltar i likhet med Sveriges Riksbank i de daglige løpende konsultasjoner mellom sentralbankene i EF-landene. Etter franc-krisen i forrige måned er samarbeidet mellom de gjenværende «slangelandenes» sentralbanker, inklusive den norske og svenske, blitt styrket.

I løpet av 1973 har Norges Bank intervenert både som selger og som kjøper. I alt utgjorde støtten til andre valutaer 1 767 mill. kroner, mens kronen ble støttet av andre valutaer med 841 mill. kroner, altså netto

valutainngang på 925 mill. kroner med en tilsvarende likviditetstilførsel i det norske kredittmarked. I januar 1974 måtte en på en enkelt dag kjøpe valuta for 662 mill. kroner etter at det var oppstått misvisende rykter om ny revaluering av kronen. Det er vanskelig ved hjelp av reguleringstiltak å hindre slike kortsiktige transaksjoner som må ses i sammenheng med de store private valutabeholdninger og med liberaliserte kortsiktige handelskreditter. Hittil i år har en kjøpt valuta for 1 328 mill. kroner.

Norges deltaking i slangesystemet har sikret en relativ kursstabilitet overfor en rekke av våre viktigste handelspartnere. Selv etter at Frankrike forlot slangen i januar, tar de landene som fremdeles deltar i samarbeidet, over 45% av Norges utenrikshandel. Overfor dollar og pund har det imidlertid vært sterke svingninger.

I enkelte bransjer, som for eksempel skipsverft, har kursusikkerheten representert et alvorlig problem. Kontrakter i utenlandsk valuta, som med stabile kurser ville gitt rimelig fortjeneste, vil kunne bli tapbringende på grunn av kursforandringer. Hvor det dreier seg om langsiktige kontrakter, kan denne kursrisiko vanskelig avdekkes på hensiktsmessig vis ved bruk av vanlige terminkontrakter. Det er derfor aktuelt å prøve å finne fram til en ordning med eksport-kredittgaranti som også dekker kursrisikoen ved slike langsiktige kontrakter. Flere land har innført ordninger med offentlig medvirkning i de tilfelle risikoen ikke kan dekkes på annen måte. Spørsmålet er i høy grad aktuelt også her i Norge.

Kursutviklingen og den norske revalueringen har påvirket næringslivets internasjonale konkurransestilling. Den effektive kursutviklingen for kronen veid etter varebyttet med de

enkelte land viser således at en siden januar i fjor har hatt en samlet effektiv oppskrivning av kronen på omkring 9%.

For enkelte næringer har utviklingen av valutakursene ført med seg en betydelig påkjenning. Dette gjelder kanskje særlig det brede spektrum av høyt forarbeidde varer i form av forbruksvarer, halvfabrikata, maskiner og deler osv. som utføres til vårt viktigste markedsland Sverige og de øvrige nordiske land eller som konkurrerer med innførsel derfra. Disse bransjene fikk gjennom den svenske devaluering i februar og den norske revaluering i november en forverring av konkurranse situasjonen med hele 10%. Det samme gjaldt treforedlingsindustrien i forhold til alle dens viktigere konkurrenter. Når storparten av næringslivet likevel synes å ha klart kroneoppskrivningen relativt godt, skyldes dette i stor utstrekning at den kraftige konjunkturoppgangen med stigende priser har gjort det mulig for mange bransjer å absorbere revalueringstapet. I fjerde kvartal 1973 lå således utførselsprisene 13% høyere enn i tilsvarende kvartal året før. Innførselsprisene lå 11% høyere. For å bøte på situasjonen for de bedrifter som er blitt hardest rammet av kursutviklingen, er det etablert en ordning med statlige likviditetslån.

Den sterke effektive oppskrivningen av norske kroner det siste året har virket med til den moderate prisstigningen i Norge. Prisoppgangen har ligget ca. 2 prosentenheter lavere enn det europeiske gjennomsnittet. Av 24 OECD-land hadde de 20 høyere – til dels langt høyere – prisstigning enn Norge og bare tre litt lavere.

Den kurspolitikken som Norge har fulgt, må forutsette at vi også i tiden framover klarer å løse pris- og kostnadsproblemet vesentlig bedre enn de fleste andre land. I så fall vil

det etter hvert kunne oppveie storparten av den forverring av konkurransevilkårene for norsk næringsliv som kursutviklingen har ført til. En avgjørende prøve på dette forholdet vil ligge i lønns- og inntektsoppgjørene til våren.

Endringer i valutakursene har alltid sammenheng med både utenriksøkonomiske og indre økonomiske forhold og har konsekvenser på begge områder. Avtalen om Det internasjonale valutafond godtar bare paritetsforandringer i tilfelle av «fundamental mangel på likevekt» i betalingsbalansen. De stramme reglene var et resultat av mellomkrigstidens uheldige erfaringer med konkurrerende devalueringer. Men denne bestemmelse må for tiden sies å være satt faktisk ut av kraft gjennom utviklingen fra 1971, og den er ikke avløst av nye bestemmelser. Også for flere andre land enn Norge som har revaluert, har prispolitiske omsyn spilt en viktig rolle. Men Norge stod nok i noe av en særstilling på grunn av den dominerende vekt som ble tillagt pris- og fordelingspolitiske omsyn.

Prisproblemet er felles for alle moderne industriland. Felles er også det forholdet at takten i prisstigningen i 1970-årene har nådd opp på et nivå som er omtrent det dobbelte av i 1960-årene. Hvis en revaluering i et land skal få de ønskete virkninger, er det avhengig av at få andre land følger samme linje. Hvis alle gjør det, er tiltaket virkningsløst. Men et lite land kan naturligvis tryggere følge en slik linje uten å bli fulgt av andre og uten at tiltaket har særlige virkninger på den internasjonale prisstigning, fordi dets utførsel utgjør en liten del av verdens samlede varebytte over landegrensene. Utviklingen i fjor gjorde at internasjonale samarbeidsorganisasjoner som OECD tok opp til drøfting risi-

koen for en utvikling i retning av konkurrerende revalueringer.

Med de helt nye perspektivene en i år står framfor, er det likevel lite trolig at denne risikoen blir aktuell på lang tid. Nå er det den motsatte risikoen, nemlig for konkurrerende devalueringer, internasjonale samarbeidsorganisasjoner er opptatt av. Under trykket av de nye betalingsvanskene kan enkelte land være fristet til å prøve å skyve sine problemer – denne gang aktivitets- og betalingsbalanseproblemer – over på andre, slik at det utløses en kjedereaksjon. Derfor er det et utbredt ønske om varsomhet med kursforandringer i industrilandene i den nærmeste tiden framover. Det er ikke problemene mellom disse landene innbyrdes, men mellom industrilandene på den ene siden, oljelandene på den andre og de øvrige utviklingslandene på den tredje, som nå står i sentrum. På litt lengre sikt må en kunne vente at arbeidet med den internasjonale valutareformen vil fastlegge nye og mer konkrete regler for i hvilke tilfelle et land kan endre sin paritetskurs overfor andre lands valuta eller eventuelt midlertidig innføre flytekurs.

6. Norges betalingsbalanse

Driftsunderskottet på betalingsbalansen i fjor var 2 milliarder kroner mot 0,4 milliarder året før. For i år regnet en før oljekrisen med 5 milliarder kroner. Denne store oppgangen henger delvis sammen med at en fortsatt vekst i utførselen støter på kapasitetsgrenser, mens vareimporten fortsetter oppgangen.

Stigningen i driftsunderskottet henger imidlertid også i stor utstrekning sammen

med sterkt økte investeringer i oljeutvinningssektoren. Nær knyttet til disse investeringene og til skipsfartsinvesteringene er en stor kapitaltilgang fra utlandet. Denne kapitaltilgangen var i fjor mer enn tilstrekkelig til å dekke både driftsunderskottet og en kort-siktig kapitalutgang. For i år regnet en i nasjonalbudsjettet med en kapitalinngang til skipsfarten med 1,4 milliarder kroner og til oljevirkksomheten med 3,4 milliarder. Det er satt et tak på inngangen til andre private og kommuner på 0,7 milliarder kroner. Det byr imidlertid på store vansker å holde denne kapitalimporten nede på dette nivå.

Ved uforandret forbruk må Norge nå regne med en oppgang i innførselsverdien for olje på omkring 1,5 milliarder kroner. Også andre innførselspriser vil stige, mens fraktinntektene kan gå ned. En del av dette vil bli oppveid ved økte priser på norske utførselsvarer som en direkte og indirekte følge av den nye knapphet på råstoffer og kraft. Resten bør en kunne la slå ut i økt driftsunderskott overfor utlandet og dekke det i nødvendig utstrekning gjennom bruk av valutareservene eller opplåning ute i samsvar med den politikk som internasjonale samarbeidsorganisasjoner nå går inn for. Norge har her den fordel framfor mange andre land at investeringsraten og spareraten er meget høy og at vi fra 1975-76 og utover i økende grad vil få stigende inntekter fra virksomheten på kontinentalsokkelen og dermed også større muligheter til å betale lånene tilbake.

7. Valutareservene

Norges totale netto valutabeholdninger økte i 1973 med 2,1 milliarder kroner og utgjorde ved utgangen av året 10,2 milliarder kroner.

Storparten av økingen faller på bankene og private, det vil hovedsakelig si rederiene. Rederienes store valutabeholdninger på 3,8 milliarder kroner brutto og rederi-, industri- og handelsselskapers unyttete lånelisenser representerer for tiden en betydelig usikkerhetsfaktor i kredittpolitikken.

Norges Banks gull- og valutareserver økte i fjor med 170 mill. kroner og utgjorde ved årsskiftet 9,0 milliarder kroner. Devalueringen av dollaren med 10% i februar førte til at verdien av Norges Banks dollarbeholdning regnet i kroner ble redusert med 757 mill. kroner. Som følge av revalueringen av kronen i november er den bokførte verdi av gull- og valutareservene redusert med ytterligere 422 mill. kroner.

Storparten av Norges Banks reserver, nemlig 86%, er plassert i valuta. SDR og tilgodehavender i Valutafondet utgjør ca. 11,5% og gull ca. 2,5%.

Renteavkastningen på valutabeholdningen utgjorde i tidsrommet 1950/72 vel 2,2 milliarder kroner. Disse renteinntektene har muliggjort at Norges Bank foruten å dekke egne kostnader og fondsavsetninger har kunnet overføre ca. 530 mill. kroner til statskassen i form av aksjeutbytte og andel i overskottet. En betydelig del av renteinntektene er satt av til Kursreguleringsfondet, som har vært belastet med de oppståtte kurstap på valutareservene.

Valutareservene er først og fremst en felles likviditetsreserve for norsk økonomi og næringsliv. Den realøkonomiske verdien av valutabeholdningene er den mengde varer og tjenester som kan kjøpes ute for dem. Ved en ensidig dollardevaluering endres naturligvis ikke valutareservenes kjøpekraft når det gjelder amerikanske varer og tjenester. Derimot vil betalingsevnen overfor f. eks. tyske varer

reduseres. Jo større innførsel en har fra land hvis valuta har steget i forhold til dollar, jo større blir det realøkonomiske tap på reservene ved en dollardevaluering. Ved en ensidig revaluering av kronen vil valutabeholdningenes kjøpekraft i utlandet ikke bli endret.

Norges offisielle valutareserver er på et tilfredsstillende nivå, og det er for tiden ikke behov for å øke dem ytterligere. Men de er heller ikke spesielt store sett i forhold til importen og utenriksøkonomien for øvrig jevnført med hva tilfellet er i andre land.

8. Kredittpolitikken

Valutahendingene det siste året hadde naturlig nok store virkninger også for den interne likviditetsutviklingen. Den norske kronen var fast under valutauroen i første halvår 1973, og Norges Banks oppkjøp av valuta tilførte bankene kronelikviditet. Dette virket med til at forretningsbankenes likviditetssituasjon i første halvår var relativt rommelig. Utviklingen snudde i 2. halvår, blant annet som en følge av den kraftige rentestigningen ute. Det ble kjøpt betydelige valutabeløp fra bankene i september og oktober. Dette førte igjen til at bankene ble tappet for kronelikviditet ved at Norges Bank solgte valuta. Forretningsbankenes likviditetsposisjon ble derfor meget strammere mot slutten av året; den tilførsel av likviditet som skjedde i forbindelse med revalueringen av kronen, endret lite på dette. De betydelige valutakjøpene i slutten av forrige måned førte imidlertid til en markert endring og en mindre stram likviditetssituasjon.

Total kreditt-tilførsel var budsjettert å øke sterkt i 1973. Størstedelen av mertilførselen

sammenliknet med foregående år var imidlertid forutsatt å gå til oljeprosjektene på kontinentalsokkelen og til skipsfart. Det var lagt opp til en beskjeden øking i veksten i kreditt-tilførselen fra de innenlandske kredittinstitusjoner og over det innenlandske kapitalmarked.

Etter hvert som konjunkturoppgangen ble stadig sterkere, måtte en gripe inn for å redusere veksten i bankenes utlån. Primærreserverkravene ble økt for de sør-norske sparebankene både i juni og september, og forretningsbankene ble fra mai 1973 underlagt kredittlovens § 8 om tilleggsreservekrav på utlånsøkningen utover visse grenser. Som en måtte vente, kunne en raskt registrere en klart avtagende vekst i forretningsbankenes utlån. Utviklingen i høstmånedene medførte imidlertid at forretningsbankenes likviditet ved utgangen av oktober falt til det laveste nivå som hittil er registrert. Rentesatsene for lån mellom bankene gikk sterkt opp, og bankene måtte ta opp store likviditetslån i Norges Bank. Dette virket som en effektiv bremse på utlånene, og tilleggsreservekravet kunne oppheves med virkning fra desember.

Desember-tallene viste imidlertid en meget sterk utlånsvekst; mer moderate januar-tall endret ikke dette i noen avgjørende grad. Vi er ennå i ferd med å analysere årsakene til den uvanlig store utlånseksponeringen i desember; foreløpig kan en vel bare si at utviklingen stiller et spørsmål ved vår nåværende virkemiddelbruk overfor forretningsbankene.

Sparebankenes utlånsvekst ble mer moderat mot slutten av året. Utlånene økte om lag i samsvar med kredittopplegget. Særlig sparebankenes bevilgete og faktiske byggelån til boliger som ikke er finansiert av statens boligbanker, økte sterkt i 1973. I nasjonalbudsjettet for 1974 er det forutsatt at bankenes

finansiering av den private boligbygging bare skal økes moderat i forhold til det høye nivå den har. Selv om boligsektoren er prioritert, er det klart at med presstendenser i økonomien vil også boliglån måtte ta sin del av den nødvendige tilstrømming.

Når en skal vurdere resultatet av kredittpolitikken det siste året, er det vanskelig å se bort fra den kraftige prisstigningen. Nå er det neppe mye som kan gjøres ved generelle kredittpolitiske virkemidler for å dempe veksten i konsumprisindeksen. I særlig grad gjelder dette når en må akseptere budsjettpolitikken og en rekke realøkonomiske målsettinger som gitte data, og med den sterke oppgang i prisene på verdensmarkedet. Men en stram kredittpolitikk er likevel en nødvendig forutsetning for å unngå at kredittfinansiert etterspørsel ytterligere stimulerer prisstigningen.

Vi har et utilfredsstillende kjennskap til de relevante sammenhenger mellom de forskjellige kredittbegrep og de økonomiske målsettinger. Dette er ikke noe spesielt for vårt land. Det foregår for tiden et utredningsarbeid innenfor Norges Bank på dette området.

Selv om metodene til å bestemme rammestallene i kredittbudsjettet er ufullkomne, så kommer en ikke utenom at vårt penge- og kredittpolitiske system gjør det nødvendig at det settes slike rammer. Det er også verd å minne om at usikkerheten ikke bare går én vei i retning av for lave rammer. Med press i økonomien vil risikoen oftere gå den andre veien.

Det kan derfor heller ikke være riktig at en i alle situasjoner holder fast på de kreditttallene som er stilt opp under budsjetteringsarbeidet flere måneder før året tallene gjelder for, er begynt. Når det er presstendenser i økonomien – som jo har vært det vanlige –

vil det være riktig å helle i en restriktiv retning ved framfor alt å søke å hindre en overskridelse av måltallene.

Vanskelighetene med å føre en effektiv kredittpolitikk øker dersom en ikke bare skal tilføre en «riktig» totalmengde kreditt, men også skal søke å allokere denne på en bestemt måte samtidig som en skal unngå uheldige vridningseffekter. Eksempler på dette er geografisk differensiering av de kredittpolitiske virkemidler og unntaksbestemmelser for bankenes utenlandstransaksjoner.

Det er vanskelig å trekke de rette geografiske grenser for de områder som skal nyte godt av kredittpolitisk fortrinnsbehandling. Og sammenhengen i kredittsystemet og kredittstrømmene gjør også at en ikke kan gå svært langt i retning av å gradere den kredittmessige stramhet etter lokale kriterier. Nord-Norge har likevel i noen tid fått en særbehandling. Etter forslag fra Norges Bank ble forretningsbankene i Nord-Norge i forrige måned fritatt fra det primærreservekrav på 6% som de hittil har hatt. Norges Bank har også nylig tilrådd at prosjekter der Distriktenes utbyggingsfond er engasjert med lån eller garantier, bør unntas fra kredittlovens bestemmelser om reservekrav og plasseringsplikt.

Forretningsbankenes forslag om å unnta bankenes utenlandstransaksjoner fra kredittlovens bestemmelser, bygger på ønsket om å unngå den forskjellen i konkurransesituasjonen som skyldes lavere avkastning i Norge, ved oppfyllelse av likviditetsreservekravene og plasseringsplikten. Det er naturlig at de norske bankene er interessert i å komme i en mer lik konkurransesituasjon med utenlandske banker når det gjelder lån i samband med aktiviteten på den norske kontinentalsokkelen.

Også her gjelder det imidlertid at en bør ha full oversikt over konsekvensene av unntaksbestemmelser og en fullgod kontrollmulighet hvis intensjonene skal bli oppfylt uten uheldige virkninger for kreditt- og valutapolitikens effektivitet og for den regulære utlånsvirksomhet. Norges Bank fant bare å kunne gå delvis inn for de forslagene som ble lagt fram. Både av omsyn til de kredittpolitiske styringsmulighetene og ut fra ønsket om i størst mulig utstrekning å stille alle de norske bankene likt, antok en at problemet best kunne løses ved at bankene opprettet et opplåningsinstitutt for oljefinansieringen. Der- som dette skjedde i formen av et kredittaksjeselskap, ville det ikke bli berørt av de gjeldende reservekravs- og plasseringspliktbestemmelser. En slik ordning ville også gjøre det mulig for de norske forretningsbanker som ønsket det, å delta som aksjonærer. Med eierbankenes garanti synes det også som om et slikt selskap ville ha like gode opplåningsmuligheter på de utenlandske kapitalmarkeder som individuelle banker.

Et særlig problem for den kredittpolitiske styring representerer finansieringsselskapene og låneformidlingsvirksomheten. En må derfor håpe at det forslaget som Meinich-utvalget nylig har lagt fram om lovregler på disse områdene, vil føre til nye lover i nær framtid. Med den sterke vekst det har vært i denne sektoren, er det påkrevd at den underlegges konsesjonsplikt og en mer effektiv kredittpolitisk styring enn det har vært tilfellet til nå.

Norsk økonomi er i dag fremdeles preget av sterke presstendenser med et meget stramt arbeidsmarked og høy kapasitetsutnyttning i industrien. Det restriktive opplegget for den økonomiske politikken som ble utformet før oljekrisen for alvor gjorde seg gjeldende, bør derfor i hovedtrekkene foreløpig fast-

holdes. Men det kreves også en høy grad av beredskap når det gjelder behovet for forandringer.

En står da for det første overfor den oppgaven å kompensere de kontraktive virkningene som oljeprisøkningen får i norsk økonomi, gjennom kredittpolitiske og finanspolitiske tiltak. I kredittpolitikken vil det her i første rekke bli tale om å utvide kredittrammene med sikte på å dekke det økte kredittbehovet i bedrifter som bruker mye olje, og å tilpasse bruken av de kredittpolitiske virkemidlene etter denne nye målsettingen.

Men muligheten for at dette ikke vil være tilstrekkelig, er klar nok. Alt nå er det altså på det rene at flere viktige land istedenfor å akseptere oljeprisøkningens virkninger på betalingsbalansen, går inn for en økonomisk politikk med det formål å rette opp de økte utgiftene gjennom større utførsel eller redusert innførsel. En vil derfor etter hvert kunne komme til å stå overfor en mer generell svikt i etterspørselen utenfra. I så fall vil den her i Norge kunne ramme de enkelte bransjer etter et noe annet mønster enn under tidligere perioder med slakere aktivitet i verdensøkonomien. Sterkt energikrevende bransjer vil ventelig stå relativt sterkest. Men stort sett vil det nok under slike forhold bli behov for å nytte mer tradisjonelle ekspansive kreditt- og finanspolitiske virkemidler. Frigivelse av investeringsfond, utviding av kredittrammene, herunder emisjonene av obligasjonslån, større rammer for utenlandsopplåning osv. er eksempler på tiltak av denne art.

9. Finanspolitikken. Prisutviklingen

Statsbudsjettet i år fører med seg en noe lavere øking av utgiftene til kjøp av varer og tjenester og til overføringer enn året før, nemlig

11% mot vel 15%. Statens forbruk og investeringer øker forutsetningsvis noe mindre enn bruttonasjonalproduktet.

«Stramheten» i budsjettet målt ved overskott før lånetransaksjoner er omtrent uforandret. I det endelige budsjettet er innebygd en viss dreining til fordel for det private forbruket, mens andre tiltak tar sikte på å gi rom for dette ved å dempe veksten i næringslivets investeringer jevnført med hva den ellers ville ha blitt. Det er også innebygd en viss forskyvning i den offentlige etterspørsel fra pressområdene til utkantdistriktene og en fullmakt til ikke å nytte bevilgningene fullt ut. Likevel kan det vanskelig være tvil om at budsjettet øker sterkere og at balansen er svakere enn det ville vært ønskelig av konjunkturpolitiske grunner.

Men dette kan nå lett forandre seg dersom svakere vekst ute skulle slå gjennom her hjemme. I så fall vil det ventelig bli behov også for ekspansive finanspolitiske tiltak. Valget av slike tiltak bør i tilfelle blant annet ses i samband med prisutviklingen og inntektsoppgjøret.

Prisutviklingen det siste året har som nevnt vært mer moderat i Norge enn i de fleste andre land. Internasjonalt kommer to viktige nye faktorer inn i bildet i år. Den ene er den sterke prisstigningen på olje og produkter der det går med mye olje til framstillingen. I samme retning virker den alminnelige tendensen til strukturell oppgang i råstoffprisene jevnført med andre priser. Den andre hovedfaktoren er utsiktene til et svakere tempo i den økonomiske veksten ute. Visse matvare- og råstoffpriser har i det siste vært drevet så høyt på grunn av forsyningsproblemer og lageroppbygging at et prisfall her er sannsynlig på kort sikt. Virkningene av disse siste faktorene kan komme til i en

viss grad å dempe utslagene av den første. Men heller ikke mer enn det.

Det er derfor grunn til å frykte at vi nå rykker opp på et enda litt høyere nivå enn før når det gjelder tempoet i prisstigningen. OECD regner med en prishevende virkning av oljeprisøkningen på omkring 2%. Annenhåndsvirkninger gjennom pris/lønns-spiralen kan lett øke denne virkningen til 3% eller mer. Siden den gjennomsnittlige takten i prisstigningen i OECD-landene utenom USA nå er nær 10% i årsrate, betyr det at vi om få måneder må regne med en gjennomsnittlig inflasjonsrate i Europa på 12–13%. Under slike forhold er det fare for at inflasjonsforventningene vinner ytterligere i styrke. Kombinasjonen av sterk prisstigning og en mulig lav realøkonomisk vekst kan lett komme til å få alvorlige økonomiske, sosiale og politiske følger.

Norge er her bedre stilt enn de fleste andre industrilandene både fordi utgangsstillingen er bedre og fordi prisøkningen på olje rammer norsk økonomi relativt mindre enn i de fleste andre land. Vi burde også ha heller gode muligheter for å dempe virkningene av en svakere internasjonal vekst på norsk økonomi.

Det kan ikke være riktig å treffe tiltak for å ta bort virkningene av de økte oljeprisene, f. eks. gjennom statstilskott. En står jo nemlig her overfor et høyere prisnivå for energi, som etter alt å dømme er av varig karakter. Prisstigningen har i et slikt tilfelle en viktig rolle å spille når det gjelder å få til en bedre allokering av knappe økonomiske ressurser.

Utsiktene for prisutviklingen i Norge i år vil i høy grad henge sammen med det lønns- og inntektsoppgjøret som nå skal komme. Det står ikke til å nekte at en eventuell ordning med forbundsvise oppgjør og ett-årig tariffperiode innebærer risikomomenter. På den

andre siden er det nok så at hvis et bestemt gjennomsnittlig lønnstillegg fordeles slik at de som arbeider i de lønnsomste bransjene får mest – og slik vil det jo gjerne gå med forbundsvis oppgjør – blir prisvirkningene noe mindre enn der lønnstilleggene er av noenlunde samme størrelse.

På bakgrunn av det behovet som kan komme til å oppstå dels for å kompensere den direkte deflasjonistiske virkning som oljeprisstigningen isolert sett har på etterspørselen, og som vil bli forsterket av et eventuelt internasjonalt tilbakeslag, dels for å dempe den generelle pris- og kostnadsstigningen, synes det ønskelig at eventuelle ekspansive finanspolitiske tiltak tar former som letter gjennomføringen av et moderat lønnsoppgjør, f. eks. reduksjon av enkelte indirekte eller direkte skatter, kanskje helst avgifter til folketrygden, øking av overføringer eller liknende. Dette forutsetter imidlertid igjen en viss form for samordning av lønnsoppgjørene eller iallfall at en får godtatt at slike tiltak knyttes sammen med oppgjørene. Det er også viktig å velge tiltak som er reversible når situasjonen igjen forandrer seg.

Rapporten om prisproblemene fra Skånland-utvalget reiste sterke håp om en bedre håndtering av et grunnleggende problem i norsk økonomisk politikk: manglende samordning mellom partenes overenskomster på arbeidsmarkedet og Stortingets vedtak i skatte- og trygdesektoren. Det offentlige og organisasjonene har ofte søkt å oppfylle gjensidig uforenelige målsettinger. Stortingets vedtak har i de senere år ofte forutsatt både en øking i de yrkespassives del av de samlede inntekter og en øking i det offentliges bruk av varer og tjenester som ikke samtidig gav rom for økt forbruk fra de yrkesaktives side. Når så de yrkesaktive gjennom tariffrevisjoner

og lønnsglidning likevel søkte å skaffe seg inntektsmessig grunnlag for en forbruksøking, måtte den realøkonomiske konflikt «løses» gjennom prisstigning. Ut fra denne tankegang foreslo utvalget at et råd for pris- og inntektspolitikk, med representanter for staten og partene i arbeids- og næringslivet, skulle ha til oppgave å komme fram til enighet om innbyrdes forenelige målsettinger og en samstemt bruk av de virkemidler partene hver på sin kant rår over.

Etter det vellykte indeksoppgjøret siste vår og erfaringene fra den følgende tid med en mer moderat prisstigning i Norge enn i utlandet, burde det vært mulig å få denne enstemmige tilråding fra et utvalg med framtrædende representanter både for partene i arbeidslivet og det politiske liv og framtrædende fagfolk, satt ut i livet foran dette pris- og inntektsoppgjøret. Dette synes imidlertid ikke å være tilfellet. Nå kan det selvsagt tenkes andre institusjonelle ordninger enn dem Skånland-utvalget har foreslått, men det gis ingen vei utenom de konkrete problemene som utvalget har tatt opp. I et samfunn som det norske må inntektsoppgjørene omfatte alle viktigere grupper i samfunnet. Ikke bare arbeidslønninger, jordbruks- og fiskepriser, men også eierinntekter og inntekter fra selvstendige yrker, lønninger til toppadministrasjonen i næringslivet, styrehonorarer og liknende må trekkes inn.

Om prisstigningen i Norge har vært noe mer moderat enn i andre land, har den likevel vært meget høy i forhold til nivået før 1970. En oppgang i dette tempoet skaper stor påkjenning på viktige ledd i hele den samfunnsstruktur vi har. Det er nok så at vi har fått et system som gir en rask tilpassing av lønninger, pensjoner og en rekke andre inntektsarter. Men prisstigningen fører også med

seg store formuesforskyvninger. Med det nåværende tempo i prisstigningen har f. eks. låntakerne i boligsektoren alene en årlig prisvinst på omkring 3 milliarder kroner, mens långiverne og sparerne har et tilsvarende tap. I flere grener av næringslivet oppstår enda større prisvinster. Denne utviklingen og forventninger om fortsatt prisstigning fører lett til samfunnsøkonomisk urasjonelle disposisjoner og en uheldig allokering av de økonomiske ressurser.

10. Strukturproblemer i næringslivet

Alt før oljeinntektene spiller noen viktig direkte rolle, har en fått sterke utslag av oljeøkonomien. De henger sammen med den industrielle aktivitet som er knyttet til leveransene til kontinentalsokkelen i form av borerigger, plattformer, forsyningsskip osv. Industripolitisk sett må dette regnes som en gledelig og positiv utvikling til høyt avansert teknologi som kan bære høyere lønninger. I konkurranse med utenlandske markeder har disse produktene hevdet seg godt og også vakt internasjonal oppsikt. Utviklingen fører også med seg en tiltrengt strukturomlegging i deler av den tradisjonelle verftsindustri. Den har ført til utbygging av flere distrikter med et tidligere svakt næringsgrunnlag.

Mange er i dag bekymret over problemene i samband med omleggingen til oljeøkonomien. I et samfunn med full sysselsetting og liten tilgang på ny arbeidskraft vil ekspansjonen i de bedrifter som er knyttet til oljevirkosheten, og enda mer i de som møter økt etterspørsel som følge av bruken av de økte ofenfentlige inntekter, forutsette redusert sysselsetting i andre grener av næringslivet. Det vil alltid være riktig å satse på produkter og

virksomhet med høy privatøkonomisk og samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Men det behøver slett ikke alltid å være de såkalte skjermete næringer. Ofte vil utviklingen føre med seg at visse konkurranseutsatte næringer utnytter de nye muligheter så godt at de kan bære lønnsstigningen og ekspanderer sterkt, mens enkelte næringer som nok er skjermet mot utenlandsk konkurranse, delvis priser seg ut av forbruket.

Også velstanden har sin pris. Den sterke ekspansjonen i enkelte næringer krever en hurtigere omlegging enn den som ellers ville vært nødvendig. I Norge er dette først og fremst et distriktpolitisk problem. Visse særlig konkurranseutsatte industribransjer er i stor utstrekning lokalisert i distrikter med et heller svakt næringsgrunnlag. Ettersom overgangen til oljeøkonomien går fram, vil mange av de bedriftene det her gjelder, stå overfor sterkt økte problemer. Men nettopp disse bedriftene strir alt i dag ofte med særlige vansker. De rammes av lønnsutviklingen, av den effektive revaluering av kronen, av formueskatten på bedriftene osv. Og de vil i år kunne bli ytterligere utsatt ved en eventuelt svakere internasjonal konjunkturutvikling, fordi de ikke har de tradisjonelle utførselsnærings konkurransemessige fortrinn i denne situasjon. Både på kort og på lengre sikt står en altså her overfor meget store problemer. Den industrielle utviklingen i EFTA-perioden har skapt langt større bredde i norsk bedriftsstruktur enn tidligere, og denne utviklingen burde på mange måter kunne stimuleres ettersom frihandelsavtalen med EF blir gjennomført. Men mange av disse bedriftene står nå ofte i en utsatt og risikabel stilling. Det vil være rimelig å ta sikte på å gi dem tid til den nødvendige omstilling til nye forhold.

Et instrument som det her kan være rasjonelt å nytte i tillegg til dem som alt er i bruk, og som i de senere år har vært drøftet i en rekke sammenhenger, er regional gradering av satsene for arbeidsgiveravgiften i folketrygden. I de områder der en ønsker å bevare og styrke næringsgrunnlaget for slike bedrifter, kan dette gjøres ved å gjennomføre forslaget om reduksjon av arbeidsgiveravgiften til folketrygden. Mot dette forslaget hevdes det undertiden at det kan sies å bety en subsidiering av arbeidskraften som generelt er en knapphetsfaktor i norsk økonomi. Men om dette er riktig totalt sett, gjelder det ikke for de enkelte distrikter som det her er tale om. Finansministeren har nylig opplyst at regjeringen vil foreslå å ta i bruk en slik regionalt gradert arbeidsgiveravgift neste år.

I den grad oljeinntektene trekkes inn i norsk økonomi, fører de med seg økende omstillingsproblemer. Når de nyttes ute til forbruk eller investeringer eller til gjeldsbetaling, oppstår ikke slike problemer. Det samme gjelder om de erstatter deler av den opplåning ute som i en årrekke framover trenges for å finansiere utbyggingen av investeringene på kontinentalsokkelen.

En del bør kunne ta formen av investeringer i utbyggingen av datterselskap i utlandet for norske multinasjonale foretak. Det gjelder ikke minst de par norske helintegreerte oljeselskap, som også bør kunne investere i utbygging av foredlingsindustri, transportvirksomhet og distribusjonsanlegg i markedslandene. Det gjelder videre noen av de eksisterende storbedrifter i andre bransjer som alt i en viss utstrekning har gått inn for en slik politikk og bør gjøre det i økende omfang med systematisk sikte på å bli vertikalt integreerte konserner på liknende måte som f. eks. de store svenske, nederlandske og sveitsiske

konsernene. En slik utvikling ville ikke svekke, men styrke grunnlaget for aktiviteten i Norge. Mulighetene for å «kjøpe hjem» utenlandskeide bedrifter i Norge vil være begrenset av at det neppe vil være stor salgsinteresse til stede.

Kapitalutførsel i form av f. eks. adgang for Verdensbanken til å legge ut lån på det norske kapitalmarked, porteføljeinvesteringer i utlandet på offentlig og privat hånd osv. vil også etter hvert bli aktuelle. Norge har basert sin sterke økonomiske utbygging i etterkrigstiden på en storstilt kapitalimport utenfra, dvs. på å ta i bruk andre folks sparing, og bør i rimelig utstrekning akseptere en bevegelse i motsatt retning når grunnlaget for det er til stede.

Dette er perspektiver vi vil begynne å møte kanskje i 1975–76 og iallfall i 1977 og i økende omfang i årene deretter. Men det vil bli tid til å drøfte og utforme norsk politikk på dette området etter hvert framover i andre halvdel av 1970-årene i samsvar med det moderate tempo for utbyggingen av norsk virksomhet på kontinentalsokkelen som det er lagt opp til.

La meg her bare understreke at problemene i året 1974 i stor utstrekning er andre. De blir lettere å løse for oss enn for andre fordi vi er relativt mindre utsatt og kan se fram mot de økonomiske fordeler oljevirkomheten etter hvert senere vil bringe. Men de er likevel meget store. La oss løse dagens oppgaver først.

11. Sluttord

Fra Valutafondets 20-landsgruppe med støtte fra eksekutivstyret har det nylig gått ut en appell til medlemslandene om å unngå å føre

en økonomisk politikk som vanskeliggjør andre medlemslands problemer. Det heter at det er særlig viktig å unngå konkurrerende devalueringer og nye restriksjoner på handel og betalinger. Det er meget viktig at medlemslandene fører en økonomisk politikk som holder økonomisk virksomhet og sysselsetting på et tilfredsstillende nivå og bremser inflasjonen. Det var også enighet om at den siste utviklingen vil skape alvorlige betalingsvansker for mange utviklingsland og at det trenges nært mellomfolkelig samarbeid og samråd for å løse de problemene en nå står framfor. OECD har sluttet opp om disse retningslinjene. Trass i tilbakeslagene er dette en politikk som fortjener aktiv støtte fra alle land.

For Norge betyr den at vi bør møte de første virkningene av oljeprisøkningen med tilpassing av vår kredittpolitikk. Ettersom veksten i de store industrilandene må ventes å gå ned utover året, bør vi søke å hindre at

det slår gjennom i sysselsetting og økonomisk vekst her hjemme. Det kan gjøres ved en gradvis og forsiktig omlegging også av finanspolitikken i mer ekspansiv retning. Som virkemidler bør en her foretrekke dem som bremser oppgangen i det indre pris- og kostnadsnivå og dermed vil lette gjennomføringen av et fornuftig inntektsoppgjør til våren. Om en slik politikk skulle føre til ytterligere øking i det store driftsunderskottet overfor utlandet, gir det ikke i seg selv grunn til bekymring. Våre valutareserver er store, våre lånemuligheter gode, og vår tilbakebetalingsevne vil om få år være meget sterk.

Internasjonalt må en hovedoppgave være å støtte alle tiltak i form av hjelp, kreditter og garantier til fordel for de fattige utviklingslandene som ikke har olje. De er de store tapere som følge av oljeprisøkningen og de dramatiske endringene i det økonomiske verdensbildet som den har ført med seg.

Valutaoversikt

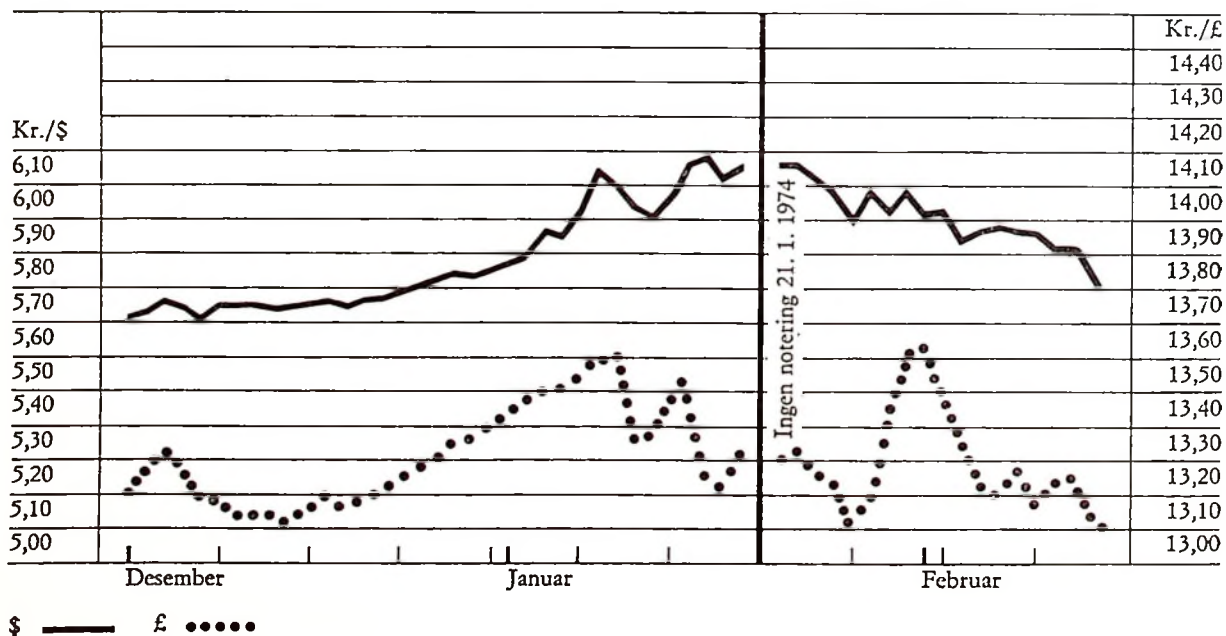
Kursutviklingen i desember 1973, januar og første halvdel av februar 1974

Kursutviklingen i denne perioden var internasjonalt preget av en betydelig dollar-oppgang som satte inn de siste dager av desember 1973 og som gjorde seg særlig gjeldende i første del av januar 1974. Salgskursen for dollar i Oslo steg således fra omkring 5,65 kroner pr. dollar midt i desember til 6,08¾ kroner pr. dollar den 16. januar. Det ser

foreløpig ut til at dette representerte et vendepunkt, og dollar-noteringene i Oslo har siden vist tendens til fall (se figur).

Franske franc inntok i januar stadig bunnposisjon i «slangen» (se figur), og franc-noteringene lå på marginene for flere av de øvrige valutaer i det europeiske valutasamarbeid. Dette førte med seg betydelige intervensjoner til støtte for franske franc, og var følgelig en belastning for de franske gull- og valutareserver. Med virkning fra 21. ja-

Salgskurser for US dollar og pund sterling i Oslo

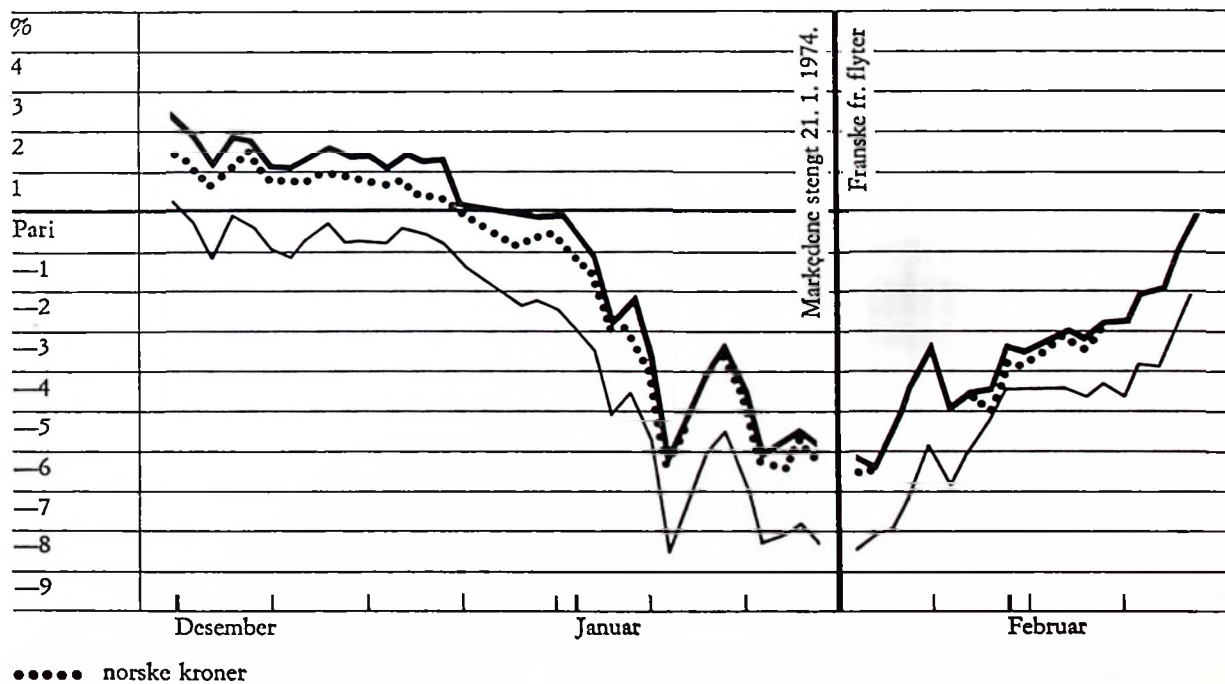
nuar 1974 besluttet den franske regjering å trekke franske franc ut av det europeiske valutasamarbeid. Dette betød at franske franc fikk flytekurs i forhold til de øvrige «slangevalutaer» og førte til en effektiv depresiering av franc med omkring 5% i forhold til «slangen». Franc-flytingen ble begrunnet med den usikre utenriksøkonomiske situasjon i Frankrike, og flytingen skulle foreløpig gjelde for en prøveperiode på seks måneder. I forbindelse med den franske beslutning var valutamarkedene i de øvrige «slange-land» lukket 21. januar.

Norske kroner har i denne perioden ligget i «slangens» øvre halvdel, men dette førte ikke til at Norges Bank måtte intervensere i

desember. Imidlertid solgte den franske sentralbank et mindre beløp i norske kroner (3 mill. kroner) én av de siste dager i måneden. Utover i januar inntok norske kroner topp-posisjon enkelte dager, og etter at franske franc ble trukket ut av dette samarbeid, har norske kroner i lengre perioder vært «sterkeste» valuta i «slangen». Fra årskiftet til 21. januar var det en økning i de offisielle valutabeholdningene på omkring 380 mill. kroner – i hovedsak som følge av intervensjoner til støtte for franske franc.

De siste dager av januar og i første halvdel av februar intervenserte Norges Bank for betydelige beløp. Dette har spesielt bakgrunn i rykter om krone-oppskriving, noe som skapte

Kursutviklingen for «yttervalutaene» i det europeiske valutasamarbeid (norske kroner spesifisert). Prosentvis avvik fra sentralkursen overfor US dollar

særlig usikkerhet i valutamarkedet 24. januar og 13. februar. På disse to dager til sammen kjøpte Norges Bank valuta tilsvarende 752 mill. kroner, mens andre europeiske sentralbanker solgte 150 mill. norske kroner i intervensjonsøyemed.

Beregningen av den *effektive kursutviklingen* for norske kroner (kursutviklingen for de enkelte valutaer notert på Oslo Børs, veid med de respektive lands andel av Norges utenrikshandel) viser at den gjennomsnittlige appresieringseffekt i desember 1973 og januar i år svinget omkring 9%-nivået. Basis for beregningen er Washington-avtalens sentralkurser (desember 1971). Dette tilsvarer en effektiv appresiering i forhold til kurs-situasjonen umiddelbart før revalueringen i november i fjor på omkring 2,5%. I forhold til Washington-avtalens sentralkurser var appresieringseffekten 14. februar kommet opp i 10,2%, og dette tilsvarer en effektiv appresiering siden revalueringen på 3,5-4%.

Gull- og valutabeholdningene

Utenriksregnskapet for 1973 viser at det skjedde en betydelig oppbygging av den private sektors valutabeholdninger dette året. Til sammen var det en økning i forretnings-

og sparebankers og andre privates netto valutabeholdninger på 1 937 mill. kroner, og de utgjorde ved årsskiftet 1 339 mill. kroner.

De offisielle gull- og valutareserver ble i desember 1973 redusert med 439 mill. kroner og utgjorde ved siste årsskifte 8 969 mill. kroner. Nedgangen i beholdningene skyldtes i hovedsak (422 mill. kroner) omvurdering som følge av revalueringen i november i fjor. Omvurderingen ble nemlig først foretatt i forbindelse med Norges Banks årsoppgjør. Dette betyr at de offisielle gull- og valutareserver i 1973 økte med 168 mill. kroner når bokføringsmessige kurstap på til sammen 1 179 mill. kroner som følge av dollardevalueringen i februar 1973 og krone-revalueringen i november samme år er trukket fra. En nedgang i utenlandske krone-innskudd i Norges Bank i 1973 på 29 mill. kroner førte til at Norges Banks netto gull- og valutabeholdninger i fjor økte med 197 mill. kroner, og de utgjorde ved årsskiftet 8 856 mill. kroner.

Som følge av Norges Banks intervensjoner økte de offisielle gull- og valutareserver i januar med 1 039 mill. kroner til 10 009 mill. kroner ved utgangen av januar. Ytterligere intervensjoner i første halvdel av februar brakte beholdningene opp i 10 289 mill. kroner pr. 15. februar.

Kredittoversikt

Konjunktursituasjonen

En har foreløpig bare en begrenset oversikt over hvorledes oljesituasjonen vil påvirke den realøkonomiske utvikling i Norge i inneværende år.

Økningen i nasjonalproduktet i våre viktigste eksportmarkeder ventes ikke å bli så stor som tidligere antatt, og anslagene er redusert til en beregnet vekst på ca. 2%. Ved et tilsvarende lavt veksttempo i 1971 stagnerte norsk vareeksport raskt, og anslagene for industriens investeringer ble betraktelig moderert. Aktiviteten i oljesektoren, energistrukturen i vareeksporten og de høye tall for industriens investeringsplaner trekker imidlertid i retning av at virkningene på norsk økonomi ikke skulle bli tilsvarende sterke i 1974 om produksjonsveksten i andre land blir så vidt redusert som antydnet.

Det var stor ordretilgang i 4. kvartal 1973, særlig til transportmiddelindustrien. Også annen ordretilgang (sesongkorrigert) holdt seg godt oppe på det nivå den hadde nådd i 1. kvartal 1973, slik at ordrebeholdningene stort sett viste en stigende tendens. Et visst unntak er imidlertid beholdningene av innenlandske ordre til investeringsindustrien. Disse beholdningene var relativt uforandret fra 3. til 4. kvartal.

Industriproduksjonen steg de siste månedene av fjoråret med en sesongkorrigert årlig vekst på om lag 7%. For de fleste

sektorer økte veksttempoet, eller det fortsatte på et høyt nivå. Produksjonen av konsumvarer danner unntaket. På arbeidsmarkedet fortsatte tilstramningen, i de senere måneder også med en økning i antall ledige plasser.

Både vareimporten og vareeksporten har økt meget sterkt i de senere måneder, med en sesongkorrigert årlig vekstrate på om lag 40%. Dette uvanlig sterke veksttempo skyldes i stor grad prisstigninger, men både import- og eksportvolumet økte også sterkt i 4. kvartal 1973. Prisstigningen for importen var imidlertid sterkere enn for eksporten, slik at bytteforholdet forverret seg etter å ha vist bedring i vel et års tid.

Likviditetsforholdene

Bankenes beholdning av «frie» likvider ble redusert med nærmere 600 mill. kroner i desember 1973, noe mer enn i desember foregående år. Forretningsbankenes beholdning av «frie» likvider ved utgangen av året var ÷ 4,2% av forvaltningskapitalen, 0,4 prosentpoeng lavere enn 12 måneder tidligere. Sparebankenes beholdninger var 5,1%, 3,0 prosentpoeng lavere.

Den stramme likviditetssituasjonen synes å ha vedvart i de tre første ukene av januar. Den sesongmessige likviditetstilførsel ved statens konti mot slutten av måneden samtidig

med at det ble foretatt valutaintervensjon, endret imidlertid situasjonen raskt. Fra 21. januar og ut måneden økte således kronelikviditeten (frie primærlikvider) med 1 300–1 500 mill. kroner. Resultatet var en økning av «frie» primærlikvider på nærmere 2 000 mill. kroner i januar, 1 100 mill. kroner mer enn i januar 1973. I tiden 1. januar til 15. februar ble det intervenert i valuta for 1 300 mill. kroner. For banksystemet i sin helhet synes derfor den tilstramning som skjedde i 1973 å være nøytralisert igjen. Siden forretningsbankene vanligvis får størstedelen av den likviditetstilførselen som skyldes valutatransaksjoner, er antakelig deres likviditetsposisjon blitt relativt enda rommeligere.

Den 15. januar trådte nye bestemmelser i kraft om bankenes adgang til å diskontere sjekker i Norges Bank. De nye bestemmelsene tar sikte på å redusere bankenes sjekk-kreditter i sentralbanken. Denne kreditten har økt sterkt i de senere år, opp til om lag 700–800 mill. kroner, noe som har virket til å svekke effekten av likviditetspolitikken.

Reduksjonen i sjekk-kredittene rammer de nord-norske forretningsbankene sterkt. I tillegg kommer at behovet for kreditt-tilførsel i Nord-Norge øker sesongmessig i årets første måneder på grunn av de forestående fiskerier. Det ble derfor besluttet å oppheve primærreservekravet for de nord-norske forretningsbanker fra 1. februar 1974.

Kredittutviklingen

Bankenes utlån økte meget sterkt i desember. Forretningsbankenes utlån økte med 371 mill. kroner, vel 430 mill. kroner mer enn i desember 1972. Langt den største delen (vel 350 mill. kroner) av denne merøkningen skrev seg fra en sterkere utnyttelse av kassekreditter og byggelån. Bevilgede kassekreditter og byggelån endret seg lite. Sparebankenes utlån økte med 327 mill. kroner, nær 150 mill. kroner mer enn i desember 1972. Særlig gjaldt dette pantobligasjonslånene, som viste en merøkning på vel 100 mill. kroner. Derimot økte kassekreditt- og byggelånsutnyttelsen mindre enn i desember 1972.

Denne økningen i utlånene i desember førte til at forretningsbankenes utlånsvekst i 1973 ble 2 384 mill. kroner (12,3%), mens kredittbudsjettets målsettingstall var 1 850 mill. kroner. Sparebankenes utlånsvekst var 1 908 mill. kroner (12,3%), mens målsettingstallet var 1 650 mill. kroner.

De foreløpige tall for forretningsbankenes utlån i januar 1974 viser en nedgang i utlånene på nærmere 290 mill. kroner. I januar 1973 falt utlånene med 250 mill. kroner. Ser en 2-månedersperioden desember/januar under ett, var den faktiske økningen 85 mill. kroner, sammenliknet med en nedgang på 300 mill. kroner ett år tidligere og en nedgang på 200 mill. kroner to år tidligere.

Oversikt

over gjeldende kredittpolitiske bestemmelser i henhold til kredittloven av 25. juni 1965

- §§ 4– 6 Primær- og likviditetsreserver
- § 8 Tilleggsreserver for forretningsbanker
- §§ 9–10 Plasseringsplikt
- § 11 Oppgaveplikt for private finansieringsselskaper, livs- og skadeforsikringsselskaper
- § 12 Utlånsregulering for private finansieringsselskaper
- § 13 Oppgaveplikt over rente- og provisjonssatser
- § 15 Emisjonskontroll
Godkjenning av låneopptak hvor flere långivere deltar

Oppstillingen på de følgende sider har bare til formål å gi en oversikt over gjeldende kredittpolitiske bestemmelser. All praktisk anvendelse av bestemmelsene bør skje på grunnlag av rundskrivene fra Norges Bank.
Listen er ajourført pr. 25. februar 1974

Kredittlovens §§ 4–6. Primær- og likviditetsreserver for banker

Primære likviditetsreserver

	Primærreserver i prosent av beregningsgrunnlaget*)		Resolusjon
	Sør-Norge	Nord-Norge	
<i>Sparebanker</i> med forvaltningskapital over 10 mill. kroner	5%	0	1973—09—14
<i>Forretningsbanker</i>	8%		1972—09—29
— » —		0	1974—01—25

Likviditetsreserver

	Reserve av primære og sekundære likvider i prosent av beregningsgrunnlaget*)		Resolusjon
	Sør-Norge	Nord-Norge	
<i>Sparebanker</i>			
Forvaltningskapital 10—50 mill. kroner	16%	16%	1967—10—06
over 50 mill. kroner	18%	18%	— » —
<i>Forretningsbanker</i>			
Forvaltningskapital under 1 milliard kroner	15%	15%	1970—09—25
over 1 milliard kroner	16%	16%	— » —

Ifølge kredittlovens § 5 regnes som primær likviditetsreserve vedkommende banks beholdning av sedler og skillemynt, innskudd på ordinær foliokonto i Norges Bank, innskudd på postgiro og beholdning av norske statskasserveksler.

Som sekundær likviditetsreserve regnes bankens beholdning av norske stats- og statsgaranterte obligasjoner. Ved beregningen settes obligasjonsbeholdningen til bokført verdi.

*) Beregningsgrunnlaget er bankens samlede passiva med fradrag for rembursforpliktelser og ilignede, ikke betalte skatter og utgifter.

Kredittlovens § 8. Tilleggsreserver for forretningsbanker

Tilleggsreserver

	Fri utlånsøkning i 1973 i forhold til 12 måneder tidligere*)			Tilleggsreservekrav i prosent av overskridelser	Resolusjon
	Mai	Juni	Juli t.o.m. november 1973**)		
<i>Forretningsbanker i Sør-Norge med forvaltningskapital 2 milliarder kroner og over</i>	11%	10%	9,5%	50%	1973—11—30
<i>i Sør-Norge med forvaltningskapital under 2 milliarder kroner</i>	14%	11%	9,5%	50%	— ▶ —
<i>i Nord-Norge</i>	20%	17%	15 %	Mai 30% Juni 40% Juli 50%	— ▶ —

*) Med fri utlånsøkning menes her at tilleggsreservekrav ikke gjelder økninger innenfor de angitte prosentsatser.

**) Tilleggsreservekrav opphevet fra 1. desember 1973.

Bankene bør være oppmerksom på at tilleggsreserver vil bli beregnet og må oppfylles for overskridelser som registreres fram til utgangen av november.

Kredittlovens §§ 9–10. Plasseringsplikt for banker, livsforsikringselskaper, pensjonskasser og -fond

Plasseringsplikt

	Utgangspunkt for beregning	Plasserings- plikt*)	Tillatt reduksjon*)	Resolusjon
<i>Sparebanker</i>				
i Sør-Norge	1969—09—30	33%	30%	1969—09—26
i Nord-Norge	Gjennomsnitt av 1971, 06, 07, 08	15%	15%	1971—10—15
<i>Forretningsbanker</i>				
i Sør-Norge	Gjennomsnitt av 1971, 03, 04, 05	33%	30%	1971—07—23
i Nord-Norge	Gjennomsnitt av 1971, 06, 07, 08	15%	15%	1971—10—15
<i>Livsforsikringselskaper</i>	1969—12—31	40%	30%	1969—09—26
<i>Private og kommunale pensjons- kasser og -fond</i>				
med forvaltningskapital over 2 mill. kroner				
i Sør-Norge	1971—12—31	40%	30%	1972—03—24
i Nord-Norge	— » —	20%	20%	1971—10—15

- *) Plasseringsplikt beregnes av økning i forvaltningskapital i forhold til utgangspunktet. Reduksjon i plasseringsplikt tillates ved nedgang i forvaltningskapital i forhold til utgangspunktet. Plasseringsplikt pålegges ikke hvis beholdning av norske ihendehaverobligasjoner overstiger 30% av forvaltningskapitalen for forretningsbankene (kredittlovens § 9), 30% for sparebankene (resolusjon av 2. mars 1973) og 60% for de andre institusjoner (kredittlovens § 9).

Kredittlovens § 11. Oppgaveplikt for private finansieringsselskaper, livs- og skadeforsikringselskaper

Oppgaveplikt

for private finansieringsselskaper	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1966—03—15
for livsforsikringselskaper	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1972—08—10
for skadeforsikringselskaper	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1972—08—10

Kredittlovens § 12. Direkte utlånsregulering for private finansieringsselskaper

Utlånsregulering

	Tillatt utlånsøking i 1974 i forhold til utlån 12 måneder tidligere	Resolusjon
for private finansieringsselskaper*)		
med hovedsakelig factoring-virksomhet	20%	1973—12—14
med hovedsakelig annen virksomhet enn factoring	9%	— ▶ —

*) Gjelder bare for private finansieringsselskaper med utlån over 1 mill. kroner og for selskaper stiftet etter 1. desember 1972 med utlån over 500 000 kroner.

Kredittlovens § 13. Oppgaveplikt over rente- og provisjonssatser

Oppgaveplikt

Oppgaveplikt for forretnings- og sparebanker, livs- og skadeforsikringselskaper samt kreditt- og hypotekforeninger til Norges Bank over hvilke rente- og provisjonssatser som nyttes ved inn- og utlån. Oppgaveplikten for disse institusjoner omfatter også melding til Norges Bank om enhver *endring* av de rente- og provisjonssatser som blir nyttet.

Finansdepartementets forskrift av 6. juli 1965, rundskriv av 15. juli 1965 fra Norges Bank.

Oppgaveplikten ble ved Finansdepartementets bestemmelse av 23. mars 1966 utvidet til også å gjelde private finansieringsselskaper.

Kredittlovens § 15. Emisjonskontroll

Emisjoner

Lån mot utstedelse av ihendehaverobligasjoner eller andre omsetningsgjeldsbrev hvorav det utstedes mange i sammenheng og med lik tekst, må ikke legges ut til offentlig tegning eller tas opp på annen måte uten etter samtykke fra Finansdepartementet.

Finansdepartementets forskrift av 10. mars 1972, rundskriv av 15. mars 1972 og 12. oktober 1973 fra Norges Bank.

Heller ikke andre lån kan gis av syv eller flere långivere sammen uten etter samtykke fra Finansdepartementet.

Lån som omfattes av forskriftenes § 1, annet punktum, kan unntas fra regulering når lånebeløpet utgjør mindre enn 5 mill. kroner. Søknad om unntak sendes Norges Bank.

Tabelloversikt

- 1 Norges Banks balanse
- 2 Norges Banks innenlandske utlån fordelt på låntakere
- 3 Utenriksregnskap for Norge
- 4 Norges totale gull- og valutabeholdninger
- 5 Salgskurser for en del valutaer på Oslo Børs
- 6 Bankenes likviditet. Endringsanalyse
- 7 Forretningsbankenes balanse
- 8 Forretningsbankenes utlån til publikum
- 9a Forretningsbanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter
- 9b Forretningsbanker. Bevilget kassekreditt og byggelån
- 10 Forretningsbankenes likviditet
- 11 Sparebankenes balanse
- 12 Sparebankenes utlån til publikum
- 13a Sparebanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter
- 13b Sparebanker. Bevilget kassekreditt og byggelån
- 14 Sparebankenes likviditet
- 15 Balanse for private finansieringsselskaper
- 16 Balanseutdrag for livsforsikringsselskaper
- 17 Balanseutdrag for skadeforsikringsselskaper

- 18 Balanse for statsbanker
- 19 Balanse for kredittforeninger o. l.
- 20 Nettoemisjoner av norske ihendehaverobligasjoner fordelt på långivere
- 21 Kreditt-tilførsel til private og kommuner
- 22a Endringer i publikums likviditet
- 22b Sammensetningen av publikums likviditet

Standard tegn

.. Oppgave mangler.

Kilder

Statistisk Sentralbyrå

Norges Bank

Tabell 1. Norges Banks balanse (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/12 1973	Endringer					
		1/12—31/12		1/1—31/12		Siste 12 mndr. pr. 31/12-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Offisielle gull- og valuta- reserver	8 971	8	÷ 439	1 127	169	169	1,9
Norske statskasseveksler	431	38	÷ 48	26	348	348	> 100
Norske ihendehaver- obligasjoner	712	÷ 4	÷ 30	÷ 1	÷ 143	÷ 143	÷ 16,7
Utlån til forretnings- og sparebanker	1 288	193	619	787	409	409	46,5
Statens konsoliderte konto	5 430	0	0	0	0	0	0
Andre aktiva	2 422	275	17	63	59	59	2,5
Aktiva i alt	19 254	510	119	2 002	842	842	4,6
<i>Passiva:</i>							
Sedler og mynt i omlop	9 943	582	593	757	763	763	8,3
Statens konti	3 604	211	32	1 032	745	745	26,1
Andre offentlige konti	1 970	÷ 37	487	274	547	547	38,4
Folioinnskudd fra forret- nings- og sparebanker	75	÷ 234	÷ 378	257	÷ 182	÷ 182	÷ 70,8
Utenlandske krone- innskudd m. v.	113	37	÷ 63	56	÷ 29	÷ 29	÷ 20,4
Skattefrie fondsav- setninger	1 018	÷ 9	÷ 10	÷ 257	÷ 216	÷ 216	÷ 17,5
Andre passiva	2 531	÷ 40	÷ 542	÷ 117	÷ 786	÷ 786	÷ 23,7
Passiva i alt	19 254	510	119	2 002	842	842	4,6

Tabell 2. Norges Banks innenlandske utlån fordelt på låntakere (Mill. kroner)

Låntakere	Balanse pr. 31/12 1973	Endringer					
		1/12—31/12		1/1—31/12		Siste 12 mndr. pr. 31/12-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
Forretningsbanker	1 247	238	740	781	384	384	44,5
Sparebanker	41	÷ 25	÷ 121	6	25	25	> 100
Kredittforeninger o. l.	40	7	6	7	÷ 9	÷ 9	÷ 18,4
Kommuner og kommune- foretak	1	0	0	0	0	0	0
Næringsmiddelindustri	48	÷ 3	÷ 8	9	3	3	6,7
<i>Herav:</i>							
Fisketilvirkning ¹⁾	47	÷ 3	÷ 8	9	3	3	6,8
Annen industri	2	0	0	÷ 4	1	1	> 100
Varehandel	17	÷ 2	1	1	1	1	6,3
I alt	1 396	215	618	800	405	405	40,9

Fotnote: Se siste side.

Tabell 3. Utenriksregnskap for Norge (Mill. kroner)

	1/11—30/11		1/1—30/11	
	1972	1973	1972	1973
Eksport av varer	1 627	2 095	16 622	20 099
Import av varer	÷ 2 524	÷ 3 803	÷ 23 531	÷ 28 688
Varebalansen	÷ 897	÷ 1 708	÷ 6 909	÷ 8 589
Eksport av nye skip	76	326	1 086	1 134
Rederienes nettoimport av skip	÷ 333	÷ 724	÷ 1 325	÷ 2 173
Nettovalutafrakter	781	1 080	7 274	8 880
Reisetrafikk, netto	÷ 36	÷ 62	÷ 10	÷ 209
Andre tjenester, netto	84	248	154	÷ 78
Vare- og tjenestebalansen	÷ 325	÷ 840	270	÷ 1 035
Rente- og stonadsbalansen	÷ 280	÷ 450	÷ 1 045	÷ 1 475
Driftsbalansen	÷ 605	÷ 1 290	÷ 775	÷ 2 510
Langsiktige kapitaltransaksjoner, netto:				
Offentlig forvaltning	÷ 32	÷ 36	220	60
Finansinstitusjoner	2	÷ 1	197	51
Offentlige foretak	÷ 39	14	60	164
Rederier ¹⁾	399	1 167	371	2 008
Direkte investeringer i Norge	186	188	1 234	2 678
Direkte investeringer i utlandet	6	÷ 59	11	÷ 176
Lån til utlandet	÷ 20	÷ 49	÷ 150	÷ 248
Annet	÷ 32	÷ 55	331	714
Grunnbalansen	÷ 135	÷ 121	1 499	2 741
Endring i totale netto gull- og valuta- beholdninger ikke forårsaket av transaksjoner	5	÷ 1	219	÷ 806
Endring i totale netto gull- og valutabeholdninger (økning ÷)	÷ 86	÷ 472	÷ 1 125	÷ 2 625
«Uforklart differanse»	246	683	÷ 62	1 682
Andre kortsiktige kapital- transaksjoner, netto	÷ 30	÷ 89	÷ 531	÷ 992

Fotnote: Se siste side.

Tabell 4. Norges totale gull- og valutabeholdninger (Mill. kroner)

	Balanse pr. 30/11 1973	Endringer				
		1/11—30/11		1/1—30/11		Siste 12 mndr. pr. 30/11
		1972	1973	1972	1973	1973
<i>Norges Banks netto gull- og valuta- beholdninger (a÷b)</i>	9 232	32	376	1 100	572	543
a) Offisielle gull- og valutareserver	9 408	18	358	1 119	606	614
<i>Herav:</i>						
Gull	247	0	0	1	0	7
Reserveposisjon i IMF	459	÷ 7	0	52	÷ 38	÷ 38
Spesielle trekkrettigheter i IMF	635	0	0	237	1	2
Bankinnskudd i utlandet og utenlandske verdipapirer	8 067	25	358	829	643	643
b) Utenlandske kroneinnskudd i Norges Bank	176	÷ 14	÷ 18	19	34	71
<i>Herav:</i>						
Banker	136	÷ 19	÷ 20	23	38	74
Andre innskytere	40	5	2	÷ 4	÷ 4	÷ 3
<i>Forretnings- og sparebankers netto valutabeholdninger (a÷b)</i>	÷ 1 131	÷ 71	÷ 270	÷ 267	206	385
a) Bankinnskudd i utlandet	1 029	35	÷ 86	÷ 368	÷ 54	229
b) Kortsiktig gjeld til utlandet	2 160	106	184	÷ 101	÷ 260	÷ 156
<i>Norges Banks og forretnings- og sparebankers netto gull- og valuta- beholdninger</i>	8 101	÷ 39	106	833	778	928
<i>Andre sektors netto valuta- beholdninger (a÷b)</i>	2 585	125	366	292	1 800	1 711
a) Bankinnskudd i utlandet og utenlandske verdipapirer	4 051	64	393	396	1 564	1 532
<i>Herav:</i>						
Rederier	2 692	60	404	147	1 202	1 172
Forsikringselskaper	821	16	2	107	61	69
Handels- og industriselskaper o. a.	538	÷ 12	÷ 13	142	301	291
b) Kortsiktige valutalån fra utlandet	1 466	÷ 61	÷ 27	104	÷ 236	÷ 179
<i>Totale netto gull- og valuta- beholdninger</i>	10 686	86	472	1 125	2 578	2 639

Tabell 5. Salgskurser for en del valutaer notert på Oslo Børs

	100 Danske kr.	100 Svenske kr.	1 £	1 U.S. \$	1 Canadisk \$	100 Tyske mark	100 Schw. frcs.	100 Gylden	100 Belgiske frcs.	100 Franske frcs.	100 Lire
Sentralkurs ¹⁾	90,672	124,914	.. ²⁾	5,69606 ³⁾	.. ²⁾	213,413	.. ²⁾	204,807	14,1221	123,716	.. ²⁾
1969 Gjennomsnitt	95,2343	138,499	17,089	7,1505	6,6436	..	166,0720	197,5795	14,2908	..	1,14231
Høyest	95,60	139,05	17,16½	7,16	7,12½	195,25	166,85	199,45	14,45	144,80	1,149
Lavest	94,80	138,15	17,01½	7,14	6,66	177,80	165,00	196,00	14,20½	128,20	1,138
1970 Gjennomsnitt	95,4872	138,0836	17,1277	7,1508	6,8618	196,3492	166,1543	197,9911	14,4293	129,5443	1,1427
Høyest	95,65	138,85	17,22	7,16	7,12½	197,35	166,85	199,25	14,45	129,90	1,153
Lavest	95,35	137,35	17,03	7,13	6,66	194,00	165,15	196,85	14,38	128,75	1,138
1971 Gjennomsnitt	95,078	137,864	17,172	7,024	6,961	202,311	171,141	201,554	14,503	129,691	1,1389
Høyest	95,70	138,85	17,29½	7,15¼	7,13½	210,70	176,00	208,00	14,98½	129,85	1,152
Lavest	93,35	135,80	16,91	6,70	6,71	196,15	165,65	197,85	14,28	122,20	1,118
1972 Gjennomsnitt	95,0685	138,8190	16,4822	6,5943	6,6616	206,9772	172,9671	205,6454	15,0086	130,9345	1,1326
Høyest	97,25	140,50	17,42	6,73¾	6,77¾	209,85	176,45	210,65	15,28	132,65	1,144
Lavest	93,45	137,25	15,32	6,51	6,57½	204,35	169,85	203,00	14,85½	128,65	1,122
1973 Desember											
Høyest	91,95	126,40	13,28½	5,74¾	5,75¾	214,85	178,35	203,30	14,18	125,05	0,955
Lavest	91,05	123,60	13,03	5,61¾	5,61¼	212,80	175,10	201,10	13,96	122,00	0,931
1974 Januar											
Høyest	91,50	125,95	13,52	6,08¾	6,13¾	215,00	181,90	206,00	14,16	122,20	0,96
Lavest	89,20	123,35	13,03½	5,79¾	5,82¼	209,90	175,95	200,90	13,86	113,80	0,894
31. januar	90,65	125,30	13,52	5,98¼	6,05	214,70	181,90	205,05	14,10	117,10	0,912

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 6. Bankenes likviditet. Endringsanalyse (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel +/inndragning ÷	1/12—31/12		1/1—31/12		Siste 12 mndr.
	1972	1973	1972	1973	pr. 31/12-73
1. Staten og andre offentlige konti	÷ 196	÷ 406	÷ 1 281	÷ 1 140	÷ 1 140
2. Publikums kassehold (oppgang ÷)	÷ 580	÷ 524	÷ 753	÷ 670	÷ 670
3. Norges Banks andre transaksjoner enn kreditt til banker ¹⁾ og kjøp av valuta fra banker	÷ 24	÷ 88	724	349	349
4. Pliktige primærreserver (oppgang ÷) ²⁾					
5. Tilførsel av valuta fra andre norske sektorer enn Norges Bank	÷ 76 269	÷ 38 230	÷ 698 679	÷ 831 1 653	÷ 831 1 653
A. Virkningen ved faktorer som bankene har liten eller ingen innflytelse på (1+2+3+4+5)	÷ 607	÷ 826	÷ 1 329	÷ 639	÷ 639
6. Likviditetslån i Norges Bank	212	619	756	410	410
7. Sjekk-kreditter m. v. i Norges Bank	230	196	213	183	183
8. Lån etc. i utlandet	30	÷ 105	÷ 29	÷ 366	÷ 366
B. Virkningen ved faktorer som bankene helt eller delvis bruker for likviditetstilpassing (6+7+8)	472	710	970	227	227
C. Overskuddsreserver (A+B)	÷ 135	÷ 116	÷ 359	÷ 412	÷ 412
Herav:					
Disponible primærreserver	÷ 418	÷ 154	÷ 276	÷ 396	÷ 396
Innskudd i utenlandske banker	283	38	÷ 83	÷ 16	÷ 16
D. Likviditetslån (lån i Norges Bank og innskudd fra lån i utenlandske banker)	333	475	771	185	185
E. «Frie» likvider i alt (C÷D)	÷ 468	÷ 591	÷ 1 130	÷ 597	÷ 597
Herav:					
«Frie» primærlikvider	÷ 630	÷ 773	÷ 1 062	÷ 396	÷ 396
«Frie» valutalikvider	162	182	÷ 68	÷ 201	÷ 201

Spesifikasjoner: Se neste side.

Fotnoter: Se siste side.

Spesifikasjoner til tabell 6.

	1/12—31/12		1/1—31/12		Siste 12 mndr.
	1972	1973	1972	1973	pr. 31/12-73
a. Innskudd i utenlandske banker	283	38	÷ 83	÷ 16	÷ 16
<i>Framkommet ved:</i>					
(1) Lån etc. i utlandet	30	÷ 105	÷ 29	÷ 366	÷ 366
(2) Tilførsel av valuta fra andre norske sektorer enn Norges Bank	269	230	679	1 653	1 653
(3) Nettokjøp av valuta fra Norges Bank	÷ 16	÷ 87	÷ 733	÷ 1 303	÷ 1 303
b. Primærlikvider (svarer til 1+2+3+6+7÷a. 3)	÷ 342	÷ 116	422	435	435
<i>Herav:</i>					
(1) Kassebeholdning	1	69	3	91	91
(2) Folio i Norges Bank ¹⁾	÷ 233	÷ 376	÷ 222	÷ 181	÷ 181
(3) Folio i Postgiro	82	166	66	77	77
(4) Statskasseveksler ²⁾	÷ 192	25	575	448	448
c. Frie likvider i alt					
Beholdningstall pr. utgangen av måneden:					
(1) I mill. kroner	÷ 1 727	÷ 2 324			
(2) I % av forvaltningskapitalen	÷ 3,1	÷ 3,7			
<i>Herav:</i>					
(1) I mill. kroner	÷ 261	÷ 657			
(2) I % av forvaltningskapitalen	÷ 0,5	÷ 1,1			

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 7. Forretningsbankenes balanse (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/12 1973	Endringer					
		1/12—31/12		1/1—31/12		Siste 12 mndr. pr. 31/12-73	
		1972	1973	1972	1973	Belop	%
<i>Aktiva:</i>							
Primærlikvider	2 409	265	512	634	27	27	1,1
Statsobligasjoner	3 599	÷ 97	÷ 102	518	399	399	12,5
Statsgaranterte ihendehaver- obligasjoner	1 400	÷ 10	27	228	312	312	28,7
Andre norske ihendehaver- obligasjoner	1 752	3	÷ 175	432	609	609	53,3
Innskudd i forretnings- og sparebanker	1 269	256	208	170	121	121	10,5
Innskudd i utenlandske banker	1 049	293	45	÷ 74	÷ 36	÷ 36	÷ 3,3
Lån til utlandet	369	45	÷ 16	59	÷ 39	÷ 39	÷ 9,6
Utlån til publikum	21 707	÷ 66	371	2 323	2 384	2 384	12,3
Øvrige aktiva — en bloc- avskrivninger	2 054	÷ 68	÷ 61	21	209	209	11,3
Aktiva i alt	35 608	621	809	4 311	3 986	3 986	12,6
<i>Passiva:</i>							
Innskudd fra publikum i norske kroner	23 243	1 231	1 159	2 682	2 871	2 871	14,1
Innskudd fra publikum i utenlandsk valuta	1 482	÷ 32	112	÷ 256	629	629	73,7
Innskudd fra forretningsbanker	1 793	224	439	332	322	322	21,9
Innskudd fra sparebanker	1 315	÷ 76	÷ 160	256	÷ 480	÷ 480	÷ 26,7
Lån i Norges Bank	1 255	33	543	784	389	389	44,9
Utenlandske innskudd og lån i utlandet	1 767	÷ 44	÷ 123	÷ 118	÷ 189	÷ 189	÷ 9,7
Annen gjeld	1 459	÷ 216	÷ 922	425	14	14	1,0
Øvrige passiva	3 294	÷ 499	÷ 239	206	430	430	15,0
Passiva i alt	35 608	621	809	4 311	3 986	3 986	12,6
<i>Spesifikasjoner:</i>							
Fordringer på utlandet	2 286	257	170	104	270	270	13,4
Gjeld til utlandet	2 364	÷ 103	23	40	48	48	2,1
Garantier	8 488	26	16	979	1 035	1 035	13,9

Tabell 8. Forretningsbankenes utlån til publikum (Mill. kroner)

	1972			1973		
	Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøkning		Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøkning	
		Faktiske tall	Sesong- korrigerede tall		Faktiske tall	Sesong- korrigerede tall
Januar	÷ 86	÷ 86	93	÷ 247	+ 247	7
Februar	365	279	224	664	417	430
Mars	479	758	428	451	868	573
April	205	963	500	282	1 150	721
Mai	234	1 197	605	÷ 20	1 130	565
Juni	446	1 643	839	242	1 372	569
Juli	÷ 289	1 354	1 039	÷ 408	964	700
August	261	1 615	1 140	271	1 235	793
September	450	2 065	1 372	548	1 783	1 090
Oktober	61	2 126	1 667	÷ 30	1 753	1 315
November	263	2 389	1 938	256	2 009	1 583
Desember	÷ 66	2 323	2 323	371	2 380	2 380

Tabell 9a. Forretningsbanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter

Ved utgangen av måneden	Pantelån	Norske vekslar	Vekselobl. og gjeldsbrevlån	Kassekreditt	Byggelån	Andre utlån i n. kr.	Utlån i utenl. valuta	Utlån til publi. i alt
<i>1971 - Desember</i>								
Mill. kr.	1 286	1 986	5 216	5 194	2 731	223	364	17 000
Andel av total i %	7,6	11,6	30,7	30,6	16,1	1,3	2,1	100
<i>1972 - Desember</i>								
Mill. kr.	1 360	1 964	6 610	5 852	2 973	255	309	19 323
Andel av total i %	7,0	10,2	34,2	30,3	15,4	1,3	1,6	100
<i>1973 - Desember</i>								
Mill. kr.	1 308	2 111	8 043	6 584	3 209	280	172	21 707
Andel av total i %	6,0	9,7	37,1	30,3	14,8	1,3	0,8	100
<i>Endring i perioden</i>								
1972 - Desember	1	÷ 9	146	÷ 143	÷ 51	÷ 19	9	÷ 66
1973 - Desember	÷ 32	58	177	70	120	4	÷ 26	371
1972 Januar/desember	74	÷ 22	1 394	658	242	32	÷ 55	2 323
1973 Januar/desember	÷ 52	147	1 433	732	236	25	÷ 137	2 384

Tabell 9b. Forretningsbanker. Bevilget kassekreditt og byggelån

	Bevilget (Mill. kroner)		Utnytningsgrad i %	
	Kassekreditt	Byggelån	Kassekreditt	Byggelån
1971 Desember	8 817	4 797	58,9	56,9
1972 Desember	10 046	5 105	58,3	58,2
1973 Desember	10 973	5 416	60,0	59,3
<i>Endring i perioden</i>			(Prosentpoeng)	
1972 Desember	5	÷ 58	÷ 1,4	÷ 0,4
1973 Desember	÷ 12	÷ 37	0,7	2,7
1972 Januar/desember	1 229	308	÷ 0,6	1,3
1973 Januar/desember	927	311	1,7	1,1

Tabell 10. Forretningsbankenes likviditet (Mill. kroner)

Ved utgangen av måneden	Innskudd i utenl. banker	Innskudd i spare- banker	Primær- likvider	Pliktige primær- likvi- der ¹⁾	Lån i Norges Bank	Innskudd fra og lån i utenl. banker	«Frie» likvider (1 + 2 + 3 ÷ 4 ÷ 5 ÷ 6)	
							I alt	I % av forv.kap.
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1971 Desember	1 159	246	1 748	1 607	82	1 682	÷ 218	÷ 0,8
1972 Mars	880	242	1 562	1 657	97	1 450	÷ 520	÷ 1,8
Juni	932	259	1 508	1 732	312	1 434	÷ 779	÷ 2,6
September	900	248	1 527	1 769	141	1 451	÷ 686	÷ 2,3
Desember	1 085	351	2 382	2 463	866	1 677	÷ 1 188	÷ 3,8
1973 Januar	828	241	2 171	2 506	35	1 575	÷ 876	÷ 2,8
Februar	957	261	2 016	2 450	446	1 705	÷ 1 367	÷ 4,3
Mars	964	343	2 095	2 505	554	1 573	÷ 1 230	÷ 3,8
April	676	405	2 172	2 542	645	1 494	÷ 1 428	÷ 4,4
Mai	632	364	1 814	2 591	135	1 570	÷ 1 486	÷ 4,6
Juni	892	362	2 106	2 574	671	1 358	÷ 1 243	÷ 3,7
Juli	972	321	2 085	2 668	80	1 341	÷ 711	÷ 2,1
August	912	360	2 134	2 633	783	1 269	÷ 1 279	÷ 3,8
September	1 052	378	2 236	2 658	1 141	1 151	÷ 1 284	÷ 3,7
Oktober	1 092	272	2 126	2 738	1 188	1 342	÷ 1 778	÷ 5,2
November	1 004	332	1 897	2 740	712	1 585	÷ 1 804	÷ 5,2
Desember	1 049	512	2 409	2 757	1 255	1 441	÷ 1 483	÷ 4,2
<i>Endring i perioden</i>								
1972 Desember	293	74	265	74	33	132	393	1,3
1973 Desember	45	180	512	17	543	÷ 144	321	1,0
1972 Januar/desember	÷ 77	105	634	856	784	÷ 5	÷ 970	÷ 3,0
1973 Januar/desember	÷ 36	161	27	294	389	÷ 236	÷ 295	0,4

Fotnote: Se siste side.

Tabell 11. Sparebankenes balanse (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/12 1973	Endringer					
		1/12—31/12		1/1—31/12		Siste 12 mndr. pr. 31/12-73	
		1972	1973	1972	1973	Belop	%
<i>Aktiva:</i>							
Primærlikvider	1 202	20	37	÷128	470	470	64,2
Statsobligasjoner	2 445	÷ 4	95	197	239	239	10,8
Statsgaranterte ihendehaverobligasjoner	1 667	31	5	271	65	65	4,1
Andre norske ihendehaverobligasjoner	1 950	77	92	335	490	490	33,6
Innskudd i forretningsbanker	1 327	58	213	236	÷511	÷511	÷27,8
Innskudd i sparebanker	306	÷ 1	15	31	÷ 51	÷ 51	÷14,3
Utlån til publikum	17 478	288	219	1 530	1 908	1 908	12,3
Øvrige aktiva — en bloc avskrivninger	200	23	÷ 79	42	÷105	÷105	÷34,3
Aktiva i alt	26 575	492	597	2 514	2 505	2 505	10,4
<i>Passiva:</i>							
Innskudd fra publikum	24 154	960	1 136	2 257	2 220	2 220	10,1
Innskudd fra forretnings- og sparebanker	689	58	74	68	82	82	13,5
Øvrige passivaposter	1 732	÷526	÷613	189	203	203	13,3
Passiva i alt	26 575	492	597	2 514	2 505	2 505	10,4
<i>Spesifikasjoner:</i>							
Fordringer på utlandet	52	4	÷ 3	4	14	14	36,8
Gjeld til utlandet	118	7	÷ 2	6	2	2	1,7
Garantier	413	27	25	69	85	85	25,9

Tabell 12. Sparebankenes utlån til publikum (Mill. kroner)

	1972			1973		
	Månedlig utlans- økning	Kumulert utlansokn.		Månedlig utlans- økning	Kumulert utlansokn.	
		Faktiske tall	Sesong- korrigerede tall		Faktiske tall	Sesong- korrigerede tall
Januar	7	7	106	54	54	145
Februar	130	137	226	165	219	300
Mars	174	311	358	284	503	540
April	133	444	500	127	630	678
Mai	121	565	597	173	803	826
Juni	210	775	795	236	1 039	1 050
Juli	30	805	883	102	1 141	1 214
August	80	885	976	92	1 233	1 318
September	183	1 068	1 124	187	1 420	1 467
Oktober	÷ 5	1 063	1 127	111	1 531	1 586
November	179	1 242	1 341	158	1 689	1 785
Desember	288	1 530	1 530	219	1 908	1 908

Tabell 13a. Sparebanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter

Ved utgangen av måneden	Pantelån	Norske veksler	Vekselob- ligasjons- og gjelds- brevlån	Kasse- kreditt	Bygge- lån	Andre utlån	Utlån til publikum i alt
<i>1971 - Desember</i>							
Mill. kroner	5 687	277	4 785	1 202	2 046	43	14 040
Andel av total %	40,5	2,0	34,1	8,6	14,5	0,3	100
<i>1972 - Desember</i>							
Mill. kroner	5 970	287	5 641	1 388	2 236	48	15 570
Andel av total %	38,3	1,8	36,2	8,9	14,5	0,3	100
<i>1973 - Desember</i>							
Mill. kroner	6 227	299	6 839	1 609	2 482	22	17 478
Andel av total %	35,6	1,8	39,1	9,2	14,2	0,1	100
<i>Endring i perioden</i>							
1972 Desember	56	11	111	72	43	÷ 5	288
1973 Desember	42	÷ 3	160	55	÷ 4	÷ 31	219
1972 Januar/desember	283	10	856	186	190	5	1 530
1973 Januar/desember	257	12	1 198	221	246	÷ 26	1 908

Tabell 13b. Sparebanker. Bevilget kassekreditt og byggelån

	Bevilget (Mill. kroner)		Utnyttingsgrad i %	
	Kassekreditt	Byggelån	Kassekreditt	Byggelån
1971 Desember	1 833	3 254	65,6	62,9
1972 Desember	2 154	3 499	64,4	64,3
1973 Desember	2 471	3 899	66,9	65,1
<i>Endring i perioden</i>				
			(Prosentpoeng)	
1972 Desember	69	22	1,3	1,2
1973 Desember	67	65	2,3	0,3
1972 Januar/desember	321	245	÷ 1,2	1,4
1973 Januar/desember	317	400	2,5	0,8

Tabell 14. Sparebankenes likviditet (Mill. kroner)

Ved utgangen av måneden	Innskudd i uten- landske banker	Innskudd i forret- nings- banker	Primær- likvider	Pliktige primær- likvider ¹⁾	Lån i Norges Bank	Innskudd fra og lån i uten- landske banker	«Fric» likvider (1+2+3+4+5+6)	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	I alt (7)	I % av forv.kap. (8)
1971 Desember	7	1 602	860	787	9	4	1 669	7,7
1972 Mars	6	1 730	718	621	18	2	1 813	8,2
Juni	13	2 029	355	193	16	2	2 186	9,6
Septemner	9	1 620	673	612	41	3	1 646	7,1
Desemner	8	1 838	752	629	16	4	1 949	8,1
1973 Januar	6	1 911	771	633	26	3	2 026	8,4
Februar	6	1 983	741	638	13	3	2 076	8,6
Mars	8	1 530	707	645	18	3	1 579	6,5
April	8	1 801	749	646	58	6	1 848	7,5
Mai	8	1 461	763	656	82	5	1 489	6,1
Juni	9	1 638	908	871	67	5	1 612	6,4
Juli	13	1 728	979	895	63	6	1 756	6,9
August	12	1 688	916	903	47	8	1 658	6,5
Septemner	24	1 156	1 148	1 132	102	5	1 089	4,3
Oktober	23	1 456	1 179	1 142	69	5	1 442	5,5
November	25	1 114	1 185	1 161	151	5	1 007	3,9
Desemner	18	1 327	1 202	1 159	26	5	1 357	5,1
<i>Endring i perioden</i>								
1972 Desember	0	58	40	2	÷ 23	÷ 1	120	0,5
1973 Desember	÷ 7	213	17	÷ 2	÷ 125	0	350	1,2
1972 Januar/desemner	1	236	÷ 108	÷ 158	7	0	280	0,4
1973 Januar/desemner	10	÷ 511	450	530	10	1	÷ 592	÷ 3,0

Fotnote: Se siste side.

Tabell 15. Balanse for private finansieringsselskaper (Mill. kroner)

	Balanse pr. 30/9 1973	Endringer					
		3. kvartal		1.—3. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 30/9-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
Aktiva:							
Bankinnskudd	100	20	÷ 55	9	÷ 51	÷ 29	÷ 22,5
Utlån til publikum ¹⁾	2 205	71	52	143	142	122	5,9
Utlån til andre sektorer	860	27	÷ 68	33	÷ 134	7	0,8
Andre aktiva	1 132	70	28	115	136	159	16,3
Aktiva i alt²⁾	4 234	188	÷ 41	295	91	251	6,3
Passiva:							
Lån i norske finansinstitusjoner	932	40	93	÷ 23	51	99	11,9
Andre innenlandske lån	1 778	35	÷ 139	176	÷ 23	÷ 2	÷ 0,1
Lån i utlandet	404	41	÷ 66	72	÷ 124	÷ 59	÷ 12,7
Kapital, fond m. v.	324	5	13	25	17	23	7,6
Andre passiva	796	67	58	45	170	190	31,4
Passiva i alt	4 234	188	÷ 41	295	91	251	6,3

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 16. Balanseutdrag for livsforsikringsselskaper (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/12 1973	Endringer					
		4. kvartal		1.—4.kvartal		Siste 12 mndr. pr. 31/12-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
Aktiva:							
Kassebeholdning og bankinnskudd	163	÷ 32	26	÷ 2	÷ 7	÷ 7	÷ 4,1
Statsobligasjoner	1 750	÷ 9	÷ 11	14	11	11	0,6
Statsgaranterte obligasjoner	34	÷ 13	9	1	26	26	> 100
Andre norske ihendehaverobligasjoner	4 114	118	104	412	427	427	11,6
Utlån til publikum	7 598	132	149	3 482	615	615	8,8
Utlån til andre sektorer	172	72	19	61	61	61	55,0
Andre spesifiserte aktiva	954	7	55	65	100	100	11,7
Balanseutdrag i alt	14 785	275	351	1 033	1 233	1 233	9,1

Tabell 17. Balanseutdrag for skadeforsikringselskaper (Mill. kroner)

	Balanse pr. 30/9 1973	Endringer					
		3. kvartal		1.—3. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 30/9-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Kassebeholdning og bankinnskudd	584	138	6	120	÷ 7	÷ 66	÷ 10,2
Stats- og statsgaranterte obligasjoner	2	0	÷ 2	÷ 1	÷ 2	÷ 2	÷ 50,0
Andre norske ihendehaverobligasjoner	110	÷ 2	÷ 1	0	÷ 5	÷ 5	÷ 4,3
Utlån til publikum	1 552	46	52	116	136	149	10,6
Utlån til andre sektorer	360	÷ 33	79	55	126	110	44,0
Andre spesifiserte aktiva	1 409	33	58	75	107	180	14,6
Aktiva i alt	4 017	182	192	365	355	366	10,0

Tabell 18. Balanse for statsbanker¹) (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/12 1973	Endringer					
		1/12—31/12		1/1—31/12		Siste 12 mndr. pr. 31/12-73	
		1972	1973	1972	1973	Belop	%
<i>Aktiva:</i>							
Kassebeholdning og bankinnskudd	401	139	88	169	÷ 102	÷ 102	÷ 20,3
Utlån til publikum	28 151	440	340	3 544	3 744	3 744	15,3
Utlån til statsforvaltningen	362	÷ 30	36	131	14	14	4,0
Andre fordringer på statskassen	627	÷ 16	3	142	45	45	7,7
Andre aktiva	232	182	23	45	÷ 123	÷ 123	÷ 34,6
Aktiva i alt	29 773	715	490	4 031	3 578	3 578	13,7
<i>Passiva:</i>							
Ihendehaverobligasjonslån							
<i>Herav:</i>							
I norske kroner	1 927	22	135	438	438	438	29,4
I utenlandsk valuta	819	131	÷ 3	334	72	72	9,6
Lån fra statskassen	24 754	756	782	3 054	3 184	3 184	14,8
Andre lån	376	÷ 31	÷ 11	2	÷ 54	÷ 54	÷ 12,6
Aksjekapital, fond m. v.	1 781	20	38	193	47	47	2,7
Andre passiva	116	÷ 183	÷ 451	10	÷ 109	÷ 109	÷ 48,4
Passiva i alt	29 773	715	490	4 031	3 578	3 578	13,7

Fotnote: Se siste side.

Tabell 19. Balanse for kredittforeninger o. l. (Mill. kroner)

	Balanse pr. 30/9 1973	Endringer					
		3. kvartal		1.—3. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 30/9-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Kassebeholdning og bankinnskudd	836	30	÷ 38	180	234	215	34,6
Utlån til publikum ¹⁾	7 739	142	300	440	583	935	13,7
Herav fra institusjoner som finansierer:							
a) Realkreditt	3 139	38	56	148	183	319	11,3
b) Skip	2 781	65	127	175	211	315	12,8
Andre aktiva	189	22	40	2	29	42	28,6
Aktiva i alt ²⁾	8 675	194	302	622	846	1 173	15,6
<i>Passiva:</i>							
Ihendehaverobligasjonslån	7 829	207	302	664	871	1 096	16,3
Annen gjeld	186	÷ 35	÷ 19	÷ 133	÷ 139	1	0,5
Kapital, fond m. v.	660	22	19	91	114	76	13,0
Passiva i alt	8 675	194	302	622	846	1 173	15,6

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 20. Nettoemisjoner av norske ihendehaverobligasjoner fordelt på långivere (Mill. kroner)

	Beholdning av norske ihendehaverobli- gasjoner pr. 31/12 1973	Endringer					
		4. kvartal		1.—4. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 31/12-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
Folketrygdfondet	5 411	216	971	914	1 603	1 603	42,1
Postsparebanken og postgiro	4 252	100	201	60	769	769	22,1
Livsforsikringselskaper	5 898	÷ 404	102	427	464	464	8,5
Forretningsbanker	6 751	67	192	1 178	1 320	1 320	24,3
Sparebanker	6 062	177	188	802	794	794	15,1
Norges Bank	712	45	÷ 48	÷ 1	÷ 143	÷ 143	÷ 16,7
Andre (rest.) ¹⁾	..	84	..	÷ 362
I alt ²⁾	..	830	..	3 039

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 21. Kreditt-tilførsel til private og kommuner (Mill. kroner)

	1.-3. kvartal		Revidert budsjett- tall for 1973 ^o)	Kred.tilf. 1.-3. kvartal 1973 sml. med 1.-3. kvartal 1972	Bud- sjettert økning i tilførselen i hele 1973 ¹)
	1972	1973			
	(1)	(2)	(3)	(4) = (2) ÷ (1)	(5)
Forretningsbanker	2 065	1 783	1 850	÷ 282	÷ 478
Sparebanker	1 068	1 420	1 650	352	228
Private finansieringsselskaper	143	142	200	÷ 1	77
Forsikring	528	674	700	146	30
<i>Herav:</i>					
Livsforsikring	350	466	..	116	..
Annen forsikring	178 ²)	208 ²)	..	30	..
Statsbanker m.v. ³)	2 493 ⁴)	2 689 ⁴)	4 000	196	282
Kredittforeninger o.l.	342 ²)	551 ²)	1 720	209	706
Obligasjonsmarkedet	289	493		203	
Samlet spesifisert kreditt-tilførsel fra innenlandske kilder	6 928	7 751	10 120	823	845
Direkte kapitalinngang fra utlandet	1 095	3 700	5 731	2 605	4 223
<i>Herav:</i>					
Rederier	322	939	1 100	617	802
Regulert kapitalinngang til andre private og kommuner	505 ⁵)	160 ⁵)	586	÷ 345	73
Ikke regulert kapitalinngang til andre private og kommuner (hovedsakelig virksomhet på den norske kontinentalsokkel)	518 ²)	1 572	3 445	1 054	2 364
Andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske feil	÷ 250	1 029	600	1 279	984
Samlet spesifisert kreditt-tilførsel	8 023	11 451	15 851	3 428	5 068

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 22 a. Endringer i publikums likviditet (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel (+) Inndragning (÷)	1/12—31/12			1/1—31/12		
	1972	1973	1970	1971	1972	1973
A. Sentralmyndighetenes inntektsoverskudd m. v. ¹⁾ (÷)	1 023	1 262	÷ 302	÷ 2 459	÷ 2 520	÷ 3 416
B. Sentralmyndighetenes lånetransaksjoner ²⁾	501	204	2 772	3 270	3 537	3 448
Herav:						
Statsbankenes utlånsøkning	566	340	2 379	2 884	3 670	3 618
C. Forretnings- og sparebankenes kreditt-tilførsel ³⁾ (+) og inntektsoverskudd (÷)	1 271	1 343	3 376	4 898	5 117	5 618
Herav:						
Forretningsbankenes utlånsøkning	÷ 61	371	1 266	1 892	2 328	2 379
Sparebankenes utlånsøkning	180	327	1 268	1 420	1 422	2 016
D. Økning i skattefrie fondsavsetninger og skattefri banksparing (÷)	÷ 264	÷ 341	÷ 698	÷ 824	÷ 301	÷ 432
E. Publikums netto valutasalg til bankene	122	172	1 091	1 006	768	1 987
F. Uspesifisert tilførsel inkl. statistiske feil	÷ 293	278	÷ 231	74	÷ 235	237
G. Endring i publikums likviditet i alt (A + . . . + F)	2 360	2 918	6 008	5 965	6 366	7 442
Herav:						
Sedler og mynt	593	532	760	715	755	683
Innskudd på anfordring	500	1 242	999	933	1 752	1 898
Unyttede kassekreditter og byggelån	68	÷ 157	648	1 105	781	569
Tidsinnskudd, ekskl. skattefri banksparing	1 199	1 301	3 601	3 212	3 078	4 292
H. Endring i publikums likviditet i prosent av likviditetssmassen	3,9	4,3	13,6	11,9	11,3	11,9

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 22b. Sammensetningen av publikums likviditet (Mill. kroner)

Beholdningstall ved utgangen av perioden	Sedler og mynt	Innskudd på anfordring ¹⁾	Unyttede kassekreditter og byggelån	Sum	Tidsinnskudd ¹⁾	Publikums likviditet i alt	Endring siste 12 mndr. i publikums likviditet i alt	
							Belop	%
1971 Desember	7 999	9 151	7 525	24 675	31 562	56 237	5 965	11,9
1972 Januar	7 629	9 563	7 726	24 918	32 266	57 184	6 093	11,9
Februar	7 540	9 696	7 444	24 680	32 699	57 379	6 208	12,1
Mars	7 553	9 395	7 076	24 024	32 762	56 786	6 049	11,9
April	7 650	10 030	7 213	24 893	33 069	57 962	6 291	12,2
Mai	7 623	9 504	7 320	24 447	33 008	57 455	6 046	11,8
Juni	8 044	10 137	7 327	25 508	33 161	58 669	5 778	10,9
Juli	7 969	10 241	8 014	26 224	33 513	59 737	6 421	12,0
August	7 912	10 093	7 943	25 948	33 853	59 801	5 943	11,0
September	8 226	10 004	7 876	26 106	33 479	59 585	6 481	12,2
Oktober	8 137	10 322	8 030	26 489	33 879	60 368	5 659	10,3
November	8 161	10 403	8 238	26 802	33 441	60 243	5 233	9,5
Desember	8 754	10 903	8 306	27 963	34 640	62 603	6 366	11,3
1973 Januar	8 213	10 986	8 499	27 698	35 558	63 256	6 072	10,6
Februar	8 183	11 357	8 066	27 606	36 257	63 863	6 484	11,3
Mars	8 205	10 712	7 766	26 683	36 224	62 907	6 121	10,8
April	8 216	11 806	7 737	27 759	36 932	64 691	6 729	11,6
Mai	8 326	11 037	7 937	27 300	36 878	64 178	6 723	11,7
Juni	8 746	11 747	8 026	28 519	37 613	66 132	7 463	12,7
Juli	8 591	11 703	8 491	28 785	37 855	66 640	6 903	11,6
August	8 621	11 325	8 643	28 589	38 132	66 721	6 920	11,6
September	8 951	11 556	8 584	29 091	37 638	66 729	7 144	12,0
Oktober	8 819	11 574	9 048	29 441	38 039	67 480	7 122	11,8
November	8 905	11 559	9 032	29 496	37 631	67 127	6 884	11,4
Desember	9 437	12 801	8 875	31 113	38 932	70 045	7 442	11,9

Fotnote: Se siste side.

Fotnoter til tabellverket

Tabell 2:

¹⁾ Inkl. statsgaranterte fiskelån.

Tabell 3:

¹⁾ Inkl. endring i forskuddsbetalinger for skipsimport.

Tabell 5:

¹⁾ Sentralkurser i norsk regning basert på de sentralkurser eller pariteter som senest er meddelt Valutafondet (IMF).

²⁾ »Flytende» valuta.

Note: Siden 16. november 1973 er 1 krone = 0,14553 enheter SDR = 0,129328 gram gull.

Tabell 6:

¹⁾ «Kreditt til banker» er definert som summen av 6. Bankenes likviditetslån i Norges Bank og 7. Endring i «sjekker under forsendelse m. v.» i Norges Bank.

²⁾ Tallene bygger her på Norges Banks regnskap. På grunn av ulik periodisering i forhold til forretnings- og sparebankenes egne oppgaver kan det derfor oppstå avvik fra Statistisk Sentralbyrås oppgaver for forretnings- og sparebanker.

³⁾ Beregnet direkte på grunnlag av bankenes plikt til å holde *primære* likviditetsreserver. For de måneder da bankene ikke har vært pålagt spesielle primærreserverkrav, er pliktige primærreserver beregnet indirekte på følgende måte: Pliktige totale likviditetsreserver ifølge kredittlovens §§ 4—6 minus gjennomsnittsbeholdningen av sekundærlikvider.

Tabell 10 og tabell 14:

¹⁾ Se note 3, tabell 6.

Tabell 15 og tabell 19:

¹⁾ Før avskrivninger.

²⁾ Etter avskrivninger.

Tabell 18:

¹⁾ Eksklusive Postgiro og Postsparebanken.

Tabell 20:

¹⁾ Omfatter statens oppkjøpte egne obligasjoner.

²⁾ Her satt lik den samlede ihendehaverobligasjonsgjeld i norske kroner.

Tabell 21:

¹⁾ Differansen mellom budsjettetert kreditt-tilførsel (kolonne 3) og faktisk kreditt-tilførsel i foregående år.

²⁾ Beregnet i Norges Bank.

³⁾ Inkl. Postgiro og Postsparebanken, men ikke Norges Bank.

⁴⁾ Inklusive lån gitt på basis av Kommunalbankens låneopptak i utlandet, 211 mill. kroner i 1972 og 214 mill. kroner i 1973.

⁵⁾ Eksklusive Kommunalbankenes låneopptak i utlandet på 211 mill. kroner i 1972 og 214 mill. kroner i 1973 (se fotnote 4). Oslo kommunes lån på 165 mill. kroner postert 29. desember 1971 er regnet under 1972.

⁶⁾ En har her benyttet budsjett-tallene slik de er gitt i Nasjonalbudsjettet 1974.

Tabell 22 a:

Merk: Publikum er i prinsippet definert som *andre* innenlandske sektorer enn staten, sosiale trygder og banker.

¹⁾ Omfatter den del av statens overskudd for lånetransaksjoner og statsbankenes inntektsoverskudd som gir innenlandsk likviditetsvirkning, trygdeforvaltningens inntektsoverskudd samt økning i inntøending på skattekonti i banker og Postgiro. Fra anslaget over statens inntektsoverskudd har en, for å komme fram til den innenlandske likviditetsvirkning, korrigert for statens netto renter og stonader til utlandet. Trygdeforvaltningens inntektsoverskudd er antatt å svare tilnærmet til fondsopplegg i folketrygden (inkl. ufordelte renteinntekter) og økning i Rikstrygdeverkets plasseringer i form av kontolån til statskassen og innskudd på Postgiro. Økning i folketrygdfondet som følge av innlemming av andre trygder er holdt utenfor.

²⁾ Omfatter publikums nettokjøp av stats- og statsbankobligasjoner (÷) folketrygdfondets nettokjøp av § 15-obligasjoner (+), statsbankenes utlånsokning (+) og kreditt-tilførsel fra Norges Bank, Postgiro og Postsparebanken (+).

³⁾ Omfatter bankenes nettokjøp av § 15-obligasjoner, økning i utlån og økning i ubenyttede kassekreditter og byggelån.

Tabell 22 b:

¹⁾ En har korrigert bankstatistikkens tall ved at en under «Andre innenlandske innskott» på anfordring i Postgiro har trukket ut kommunekasserernes skattekonti, statens konto for merverdiavgift og Rikstrygdeverkets konto. Videre har en under «Andre innenlandske innskott» på tid i bankene trukket ut skattefrie bank sparing og Folketrygdfondets innskudd på termin.

Merk: Det er foretatt diverse justeringer av tallene i dette nummer.

Norges Bank Oslo

	<i>Postadresse</i>	<i>Telefon</i>	<i>Telex</i>
Hovedsetet	Postboks 336 Sentrum, Oslo 1	(02) 42 98 50	11369 nbank n
Valutaavdelingen	Postboks 735 Sentrum, Oslo 1	(02) 41 01 50	11375 nbfdp n

Norges Banks seddel- og myntproduksjon

Norges Banks Seddeltrykkeri	Nedre Slottsgt. 1 b, Oslo 1	(02) 42 70 80	
Den Kongelige Mynt	Postboks 53, 3601 Kongsberg	(034) 31486	

Norges Banks avdelinger

Arendal	Postboks 23, 4801 Arendal	(041) 21555	
Bergen	Postboks 699, 5001 Bergen	(052) 13720	42155 nbber n
Bodo	Postboks 327, 8001 Bodo	(081) 21060	
Drammen	Postboks 86, 3001 Drammen	(02) 83 74 91	
Fredrikstad	Postboks 158, 1601 Fredrikstad	(031) 12786	
Gjøvik	Postboks 12, 2801 Gjøvik	(061) 72173	
Halden	Postboks 97, 1751 Halden	(031) 81140	
Hamar	Postboks 115, 2301 Hamar	(065) 23018	
Hammerfest	Postboks 55, 9601 Hammerfest	(084) 11344	
Haugesund	Postboks 233, 5501 Haugesund	(047) 21133	
Kristiansand S.	Postboks 204, 4601 Kristiansand S.	(042) 22114	
Kristiansund N.	Postboks 80, 6501 Kristiansund N.	(073) 72911	
Larvik	Postboks 140, 3251 Larvik	(034) 81300	
Lillehammer	Postboks 208, 2601 Lillehammer	(062) 50045	11834 nblil n
Skien	Postboks 87, 3701 Skien	(035) 25580	18107 nbsk n
Stavanger	Postboks 18, 4001 Stavanger	(045) 20000	33047 nbsta n
Tromsø	Postboks 475, 9001 Tromsø	(083) 81624	64141 nbtrm n
Trondheim	Postboks 564, 7001 Trondheim	(075) 28060	55056 nbtrh n
Vardo	Postboks 62, 9951 Vardo	(085) 87621	
Ålesund	Postboks 380, 6001 Ålesund	(071) 21710	

